Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 69 (16592) | 1984 оной мартын 24, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

РЕСПУБЛИКЫН АЖАХЫНУУДАЙ АХАМАД АГРОНОМУУД, ТРАКТОРНА БРИГАДАНУУДАЙ БРИГАДИРНАР БОЛОН ЗВЕНОНУУДЫЕ ДААГШАДАЙ БУРЯАД ОРОНОЙ БҮХЫ МЕХАНИЗАТОРНУУД, МЭРГЭЖЭЛТЭД БОЛОН ТАРЯАН АЖАЛАЙ БУСАД ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ ХАНДАҺАН

ХАНДАЛГА

Хүндэтэ нүхэдүүд! Бүхы совет арадтаяа хамта бидэ, республикын колхоз, совхозуудай, гүрэнэй бусад ажахынуудай ахамад агрономууд, бригадирнууд, звеное даагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын партиин ЦК-гай февралиин (1984 он) Пленум дээрэ, мүн СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын урда тээ Москва хотын Куйбышевска һунгуулиин округой һунгагшадтай уулзахадаа хэлэһэн үгэнүүдые зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн шагнаабди. Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, ороной экономическа хүгжэлтые түргэдхэхэ тухай тэрэ тодо хурсаар хэлээ.

Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ, республикын колхоз, совхозууд арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлдэ ороохо таряа, хартаабха, овощ болон тэжээл үйлэдбэрилгые дээшэлүүлжэ, таряан ба мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргээ.

Зарим тэды амжалтаяа улам батадхажа, саашадаа үшөө ехэ үрэ дүнгүүдые түйлаха гээшэ гол шухала. «Гансашье урдаа зүб зорилгонуудые табиха бэшэ, мүн тэрэнээ дүүргэхын түлөө ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабаха, үсэд нэтэрүүгээр хүдэлхэ хэрэгтэй» — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненко партиин ЦК-гай февралиин (1984 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ заахан байна. Энээниие бидэ үдэр бүриингөө хүдэлмэридэ тодорхой хүтэлбэри болгохо ёһотойбди.

Энэ жэлдэ хүдөөгэй ажалшадай урда харюусалгатай зорилгонууд табигданхай гэжэ ойлгонобди. Табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй дүнгөөр республика гүрэндэ ороохо таряа худалдалгаар үшөөл ехэхэн үритэй байна.

Мүнөө 1984 ондо үндэр ургаса абаха арга боломжо колхоз, совхозуудта гүйсэд бии. Имагтал бидэнэй бултадаа габшагай шангаар, үнэн шударгыгаар хүдэлһэнһөө энэ жэлэймнай, мүн бүхы табан жэлэй үрэ дүнгүүд дулдыдаха бшуу. Бригада, звено бүхэндэ тарялан, сабшалан, техникэ, хүнүүдэй хүсэ ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула хаба шадалаа, мэргэжэл мэдэсээ гамнахагүйбди. Энээнэй ашаар байгша ондо хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай ургасые эрид дээшэлүүлжэ, арадай ажахын түсэбүүдые, социалис уялгануудые гансашье заатагүй дүүргэхэ бэшэ, мүн урда жэлнүүдтэ дутуу үгэһэн продукцияа хүсөөжэ үгэхэ ёһотойбди.

Хамтын подрядта орожо, эсэсэй дүнгүүдээр түлөөһэ абадаг болоһон олохон түрүү ажахы, бригада болон звенонуудай түйлалтанууд дээрэһээ харахада совхоз, колхоз бүхэндэ арга боломжо, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүдэй ехэ байһаниинь элирнэ. 1983 ондо 28 колхоз, совхоз гектар бүриһөө 12,1—14 хүрэтэр центнер, 47 ажахы гектарай 14,1-һээ 30 хүрэтэр центнер таряанай ургаса абаа. Жэшээнь, Мухаршэбэрэй районой «Родина» колхозой А. М. Бикмулинай хүтэлбэрилдэг бригада даалгагдаһан таряалангай гектар бүриһөө 31,8 центнер, Бэшүүрэй районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой М. В. Перелыгинэй бригада гектарай 24 центнер, Хяагтын районой «Дружба» колхозой В. Д. Батомункуевай даадаг бригада гектар бүриһөө 18,2 центнер, Улаан-Үдын районой Оронгын совхозой С. М. Рябовай бригада гектарай 18,7 центнер, Хурамхаанай районой Һахалиин совхозой Г. С. Серебренниковэй бригада гектарай 12,7 центнер таряа ургуулжа абаа. Хяагтын районой «Родина» колхозой, А. П. Веровкиной даадаг звено 120 гектар газарай гектар бүхэнһөөнь 190 центнер хартаабха хуряагаа. Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой П. Р. Бурцевай звено гектар бүхэнһөө 207 центнер хартаабха, Прибайкалиин районой «Прибайкалец» колхозой Л. В. Полицай гэгшын звено 6 гектар дээрэһээ гектарай 342 центнер овощ, Сэлэнгын совхозой Ю. М. Запаринай хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдаһан звено 164 гектар газарай гектар бүхэнһөө 145 центнер кукурузын ногоон намаа, үшөө 71 гектарта селенко тарижа, гектар бүриһөөнь 12 центнер үбһэ, Хурамхаанай районой Аргатын совхозой С. Б. Балдановай звено гектар бүриһөө 255 центнер кукурузын ногоо, Хяагтын районой «Родина» колхозой кукурузашан Г. Н. Дампиловай звено аяар 290 гектар таряалангай гектар бүхэнһөө 290 центнер ургаса, Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговод Ш. Ж. Очировай звено 190 гектар сабшалангай гектар бүхэнһөөнь 48 центнер үбһэ хуряажа абаһан байна.

Ажалдаа түрүү онол арганаудые хэрэглэһэнэй ашаар лэ бүхэли ажахынууд, зарим бригада, звенонууд бүхы ургамалнуудай, үбһэ ногооной үндэр баян ургаса жэлһээ жэлдэ абана бшуу. Тарян ажалда, сабшалан эрхилэлгэдэшье горитой дутагдалнууд үшөөл бии гэжэ мүнөө тодоор хаража байнабди. Олохон колхоз, совхозууд жэлһээ жэлдэ яахадаа ахир бага ургаса абанаб, ороохо таряа үйлэдбэрилхэ, худалдаха түсэбөө юундэ дүүргэнэгүйб, ниитынгээ малые тэжээлээр юундэ хангажа шаданагүйб. Энээнэй гол шалтагаанийнь байгаалиин эрхэ байдалһаа болоно бэшэ, харин газар тарялан эрхилэлгэдэ, хүрьһэ хамгаалха зональна гурим нэбтэрүүлгэдэ, агротехникын түрүү онол аргануудые хэрэглэхэ асуудалнуудта ондо ондоогоор хандадагһаань болоно гэжэ батаар мэдэнэбди.

Энээндэ түбхын түрүүн бидэ, агрономууд, бригадирнар, звенонуудые даагшад зэмэтэйбди. Гол дутагдалнай юуб гэхэдэ, олохон колхоз, совхоздо газарай гектар бүхэн муугаар ашаглагдана, газар тарялан хангалтагүйгөөр эрхилэгдэнэ, севооборотой гурим, тарилгын болзор, үрэһэ тариха нормо гэхэ мэтэ хазагайруулагдана. Һайн шанартай үрэһэ ургуулха хүдэлмэри муугаар ябуулагдана, үндэр ургаса үгэдэг, үнэтэй сортнууд мүртэйгөөр дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Агротехникын түрүү онол аргануудөөдтэй нэбтэрүүлэгдэнэгүй, уһалагдадаг газар ашаг үрэ ёһоор үгэнэгүй, органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэлгын ашаг үрэ баһал бага байһаар. Сэбэр паар болон намар хахалагдаһан газарай, бусадшье полинуудай буртаг үбһэн саг соогоо сэбэрлэгдэнэгүй, тэрэниие элдүүрилхэ агротехникын нарин заабари хүсэд сахигданагүй. Олонхи ушарта газараа хабар хахалжа тарихадаа муу, сортовой бэшэ, тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһэ тарина.

Үнгэрһэн жэлдэ сагай уларилай һайн байгаашье һаань, аяар 23 ажахы таряалангай гектар бүриһөө оройдоол 4-һөө 8 хүрэтэр центнер ургаса абаа. Республика дотор гектар бүриһөө дунда зэргээр 12,8 центнер таряанай хуряагдахада, 54 ажахын таряанайнь ургаса гектарай 8,1—12 центнерһээ дээшэ гараагүй.

Түрүүшүүлэй болон дундуур ябадаг ажахынуудай үрэ дүнгүүд хоорондоо ехэхэн илгаатай гэжэ эндэһээ харагдана. Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ сагай уларилай ямаршье эрхэ байдалда бүхы ургамалнуудай үндэр баян ургаса хаа хаанагүй абажа, түрүү ажахы, бригада болон звенонуудай түйлалтануудта хүрэхэ гээшэ гол зорилгомнай болоно. 1982 ондо манай бүхы таряашад булта түрүү ажахынууд, үндэр ургасын ээд шэнгеэр хүдэлхэ гэжэ найданабди. Тиигэжэ ороохо таряа, тэжээл болон бусад продукци үйлэдбэрилхэ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ, газар таряалангай продуктнуудые худалдаха талаар гүрэнтээ сүм тоосохо аргатай болохобди.

Манай газар һайн, баян ургаса үгэхэ гүйсэд аргатай гэжэ һүүлэй хоёр жэлэй дүршэл харуулба. Имагтал газартаа дурлаха хэрэгтэй. Механизатор бүхэнэй ургаса дээшэлүүлхын түлөө бодотоор оролдохоор ажалыень эмхидхэхэ шухала. Мүнөө бүхы бригада, звенонуудай хамтын подрядта оруулагдаад байхада энэ илангаяа ехэ удха шанартай. Ажалые шэнэ гуримаар эмхидхэхэдэ газар, техникэ эзэдтэй болоно. Трактор, машинанууд хуу механизаторнуудай нарин гарта зүбөөр ашаглагдадаг болоно ха юм.

Бригада, звенонуудта хүдэлдэг хүнүүд гансахан тракторист, комбайнернууд байха бэшэ, харин газарай бодото эзэд, ургамал бүхэниие тарижа ургуулха агротехникые эрхимээр мэдэхэ, шэнэ түхэлэй таряашад байха ёһотой. Энэ жэлдэ манай механизаторнууд гансашье таряанай бэшэ, мүн тэжээлэй ургамалнуудай элбэг ургаса абажа, ниитын малые садхалан һайнаар үбэлжүүлхэ арга олгохо зэргэтэй.

Байгша ондо бүхы бригадануудта севооборотойнь поли бүхэндэ хүрьһэнэй бүридэлые, хэр буртаг үбһэтэй, хэды шэнээн шииг нойтотойе хараада абажа, тодорхой агротехникэ хэрэглэхэбди. Тиигэжэ бүхыдэнь 570 мянган тонно таряа, 146 мянган тонно хартаабха, 44 мянган тонно овощ ургуулжа абаха, 950 мянган тонно силос, 215 мянган тонно сенаж, 500 мянган тонно элдэб янзын үбһэ бэлэдхэхэ ёһотойбди. Ондоогоор хэлэбэл, таряалангай гектар бүриһөө 11,5 центнерһээ бага бэшэ таряа, гектарай 93 центнер хартаабха, 160 центнер овощ, 106 центнер кукурузын ногоон намаа хуряаха, хээрын сабшалангай гектар бүхэнһөө 13 центнер, олон жэлэй ногоо тариһан газарһаа гектарай 18 центнер үбһэ бэлэдхэхэ зорилго табигдана.

Хабарай тарилга, ургаса хуряалга дээрэ оньһожоруулагдаһан тусхай комплекснуудые хүдэлгэхэбди. Энээнэй ашаар трактор, машинануудай ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэхэ, агрегат бүхэнөөр халаан соо ехэ юумэн хэгдэхэ, таряалан дээрэхи бүхы хүдэлмэри богони болзорто бүтээгдэхэ, ургаса гээлтэгүйгөөр абтаха байна. Бригада, звенонуудта трактор, машинануудые һаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула техническэ харууһа һайнаар хэжэ, хоёр халаанда хүдэлгэхэбди.

Газар таряалангые үндэр хэмжээндэ эрхилхэ гээшэмнай түбхын түрүүн поли бүхэнэй онсо илгаае, сагай уларилые болон бусад эрхэ байдалые хараада абажа, агротехникын онол аргануудые бодомжотой наринаар, шадамараар хэрэглэхэ гэһэн удхатай. Эндэ ямаршье нэгэ тогтомол хэб байха ёһогүй. Агротехникэдэ ёһо тэдысэ, хайша хэрэгээр хандажа болохогүй.

Мүнөө хабартаа таряалан дээрэхи бүхы хүдэлмэриие саг сооны, һайн шанартайгаар бэелүүлжэ, газарай хүрьһэндэ шииг нойто элбэгээр бариха, хүрьһэнэй шанарые харалсажа, нэгэшье час гээнгүй хүрьһэнэй дээрэхиие жэгдэлхэ, шииг нойтыень алдангүй хушаха байнабди.

Хабарай тарилгын агротехникэдэ жэжэ юумэн гэжэ байхагүй. Тарилгын урда тээ газарай хүрьһые саг сооны, һайнаар элдүүрилхэ, ургамал бүхэнэй тарилгын агротехникые тон наринаар сахиха шухала гэжэ бүхы механизаторнуудта, таряашадта үшөө дахин хандaнабди. Тарилга эгээл таатай, һайн болзорто үнгэргэгдэхэ, эрхим шанартай, нютаг бүхэндэ таараһан үрэһэн дүүрэн нормоор тarигдаха зэргэтэй. Тэрэнь урид заатагүй нара, һалхинда шанаржуулагдаһан, хордогдоһон байха болоно. Ургасын нэгэ жэгдээр гарахын тула үрэһэн тааруу зохид гүнзэгыдэ тarигдаха ушартай. Энэ жэлдэ үрэһэ тарихын урда, тариһан хойноо полинуудай хүрьһые заатагүй нягтаруулан жэгдэлхэ шухала. Байгша ондо нютаг бүхэндэ өөһэдын үрэһэ ургуулжа абаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха шухала.

Ган гасуурта дайрагдадаг манай эндэхи зононуудта газарай хүрьһэ һалхинһаа хамгаалха, шииг нойтыень һайнаар бариха гээшэ түйлай ехэ удха шанартай. Хүрьһэнэй үрэжэлые дээшэлүүлхэ, таряалангай шииг нойтыень зүбөөр хэрэглэхэ талаар агрономуудай үүргэ эндэ тон ехэ.

Түбхын түрүүн һэйрэм тогтоожо, гол горходһоо уһа гаргажа, таряалан, сабшалан уһалха, газарай хүрьһэ һайса шиигтүүлхэ хүдэлмэриие эршэмтэйгээр ябуулхабди. Уһа сасадаг түхеэрэлгэнүүдые, бүлүүр станцинуудые дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэжэ, бүхы ургамалнуудые уһалха технологиие наринаар сахихабди.

Газар таряалангай зональна гуримые түргэнөөр ашаглаха, зүб севооборот нэбтэрүүлхэ, тарилгын хүбааридгые гуримшуулха, нэмэлтэ хэмжээнүүдые абахабди. Энэ жэлдэ малай тэжээлдэ хэрэглэхээр ороохо таряа ехээр тариха, ороохото-бобово болон үндэр ургаса үгэдэг тэжээлэй ургамалнууд—рапс, донник ехээр тариха байнабди. Байгша ондо сэбэр паар болон намарай паар хаһа сагтань хахалха, тэндэ органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ һайса оруулха, буртаг үбһыень сэбэрлэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха юм.

Хабарай тарилга газаа ороо. Бүхы техникые, газар уһалалгын түхеэрэлгэнүүдые бүри ойрын үдэрнүүдтэ заһабарилжа дүүргэхэ, механизаторнуудые бэлдэхэ, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ, бригада, звенонуудые гүйсэд бүридхэжэ түгэсхэхэ, трактор, машинануудта техническэ харууһа хэхэ пунктнуудые бэлэн болгохо, тэндэ һайн мэргэжэлтэй хүнүүдые оложо табиха гэхэ мэтэ асуудалнууд түргэн шиидхэгдэхэ ёһотой. Бригада, звенонуудта ажахын тоосооной даабари табижа үгэхэ, поли бүхэндэ хэгдэхэ агротехническэ болон технологическа хэмжээнүүд, агрегадуудай ябаха маршрут тодорхойлогдохо болоно.

Бригадирнууд, звенонуудые даагшад залуу механизаторнуудые һургаха, газар таряалангай бүхы продукци дээшэлүүлхэ, бэлэдхэхын түлөө хүдөөгэй ажалшадай дунда социалис мүрысөө толгойлхо гээшэ манай уялга гэжэ бидэ тоолонобди. Таряашад, механизаторнуудай һайнаар ажаллаха, амарха бүхы шухала эрхэ байдал бии болгохо тушаа ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд оролдохо болоно. Бидэ агрономууд эрдэм наукын түйлалта манай түрүүшүүлэй, шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй дүй дүршэлые үйлэдбэридэ эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлхэ, дэлгэрүүлхын түлөө саг үргэлжэ оролдохобди. Агроном хадаа үндэр ургасын түлөө тэмсэлэй ёһотойл эмхидхэлшэ болоно. Таряашан, механизатор бүхэндэ тэрэнэй заабари хуули байха ёһотой.

Хүндэтэ механизаторнууд! Өөһэдынгөө бригада, звенодо «Газар таряалангаа үндэр хэмжээндэ эрхилдэг Коллектив» гэһэн нэрэ зэргэ олгуулхын түлөө тэмсэгты. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ үндэр баян ургаса абахын түлөө мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсон, ажалдаа шэнэ амжалта түйлажа, Эхэ ороноо баясуулаял гэжэ зүблөөндэ хабаадагшадые республикынгаа бүхы механизаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые уряалнабди.

Республикын колхоз, совхозуудай ахамад агрономууд, бригадирнар болон звенонуудые даагшадай зүблөөн дээрэ энэ Хандалга баталагдан абтаа.

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ УГТУУЛАН

ГУРБАН ҮДЭР ХҮДЭЛХЭ

...тэйгээр хүдэлжэ, 900 тонноһоо үлүү вольфрамай руда малтажа абахаар хараалба. Бригада бүхэн халаанайнгаа даабариие 120—130 процент дүүргэхын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэри эхилэнхэй. Мүн тиихэдэ алба хаагшад үйлэдбэри дээрээ хүдэлхэ, өөһэдынгөө посёлок болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэридэ хабаадалсаха юм.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.

...ЭР БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР...

...шод ажалдаа коммунис субботнигой тоосоогоор хүдэлжэ, 102 мянган пассажирые зөөхэ ёһотой. Тиихэдэ 140 хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад управлениингээ газаагуурхиие болбосон түхэлтэй болгохо, трамвай заһабарилдаг байшаниие сэбэрлэхэ. Слесарьнуудай бригада түсэбһөө гадуур зургаан вагон заһабарилха ёһотой. Управлениимнай түрүү жолоошон Надежда Кондратьевна Башкирова субботнигой үдэр даабаряа 102 процент дүүргэхэ гэһэн хубиин социалис уялга абаад, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, Владимир Ильич Ленинэй түрэһэн үдэрые тэмдэглэхэ гэжэ уряалһан байна.

Коммунис субботнигто олоһон мүнгэнэйнгөө нэгэ мянган түхэригые эб найрамдалай совет жасада дамжуулхабди.

К. УДОВЕНКО,
түсэблэлгын таһагые даагша.

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ЭДЛҮҮРИИН ГАЗАРАЙ УРГАСЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ, ҺАЙЖАРУУЛАГДАҺАН САБШАЛАНГЫЕ ҺАЙНААР АШАГЛАХА ТАЛААР ГАБШАГАЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ГУРБАН ҺАРА ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

Колхоз, совхозуудай эдлүүриин бүхы газарай ургасые дээшэлүүлхэ, һайжаруулагдаһан нуга сабшалангые зүбөөр ашаглажа, тэндэһээ үбһэ ногооной болон бусад ургамалнуудай үндэр баян ургаса абаха зорилго бэелүүлхэ тушаа КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тусхай тогтоол баталан абаа.

Таряалан, сабшалан дээрэ органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ехээр зөөжэ, хүрьһэндэнь һайнаар оруулха, тэндэ шииг нойто һайса барихын тула уһалууриин, гидротехническэ түхеэрэлгэнүүдые һубаг ханааб, хаалтануудые саг сооны бэлдэхэ, хүдөө ажахын бүхы эдлүүриин газарые уһалха хүдэлмэриие, сабшалангай хүрьһэнэй дээгүүрхиие болон үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэриие эршэмтэйгээр ябуулха габшагай гурбан һарые байгша оной мартын 20-һоо июниин 20 болотор соносхохо гэжэ тус тогтоол соо заагдаба.

Энэ гурбан һарын туршада сабшалан болон бэлшээриин газарые үндэһөөрнь һайжаруулха, хүрьһэнэйнь дээгүүрхиие һайн болгохо талаар «Бурятводстрой» управлениин, «Бурятсельхозхимия» нэгэдэлэй подрядна организацинуудай, колхоз, совхозуудай бэелүүлхэ тодорхой даабари табигдаа.

Энээнэй үндэһөөр районууд болон колхоз, совхозуудта органическа үтэгжүүлгэ зөөхэ, газарай хүрьһэндэ оруулха тусхай даабаринууд баһал табигдажа, байгша оной ургасада аша туһа үгэхөөр органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ зөөхэ түсэбые заатагүй дүүргэхын тула энэ хүдэлмэриие март-июнь һаранuудта эрид түргэдхэхэ гэжэ республикын агропромышленна нэгэдэлэй совет, Хүдөө ажахын, Мелиорациин болон уһанай ажахын министерствэнүүд, «Сельхозхимия» нэгэдэл, «Бурятводстрой» нэгэдэл, КПСС-эй райкомууд, райгүйсэдкомууд болон РАПО-нууд, колхозуудай правлени, совхозуудай дирекцинүүд уялгалагдаа.

Тэрэшэлэн байгша оной апрелиин 15 болотор—уһалууриин бүхы һубаг, ханааб, хаалтануудые, мүн апрелиин 1 болотор—бүхы бүлүүр станцинууд болон уһалууриин техникые гүйсэд бэлэн болгохо, уһалагдаха аргатай бүхы газарта шииг нойто һайнаар үгэхэ, үндэлүүлхэ шухала гэжэ тус тогтоол дотор заагдана. Газар уһалалгын үедэ бүхы бүлүүр станцинууд болон уһа сасадаг машинануудые хоёр халаанда хүдэлгэхэ шухала болоно.

Ажахы бүхэндэ оньһожоруулагдаһан звенонуудые саг сооны эмхидхэжэ, тэдээндэ шухала хэрэгтэй техникэ, тодорхой таряанай газар, сабшалан даалгажа үгэхэ, тэндэһээ продукци абаха үйлэдбэриин түсэб, гаргашын лимит табиха, ургуулһан ургасын зэргээр абаха ажалайнь түлөөһые тодорхойлхо хэрэгтэй. Тиихэдээ тэндэ хамтын подрядай гуримаар ажалыень эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха шухала гэжэ тогтоол соо заагдана.

Һүүлэй үедэ хэрэглэгдээгүй орхигдошоһон, муудхаагдаһан, һайжаруулагдаһан бэлшээриие капитальнаар заһабарилха, үрэжэлыень дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые абаха байна. Тэндэхи газарай хүрьһые үндэһөөрнь болон дээгүүрхиень һайжаруулха, олон жэлэй ногоо тариха, хорёолхо хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй.

Хээрын бүхы сабшалангай, һайжаруулагдаһан болон уһалагдадаг газарые зүбөөр хэрэглэхэ, тэндэһээ хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай үндэр ургаса абахын түлөө ажахынуудта социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ КПСС-эй горкомууд, райкомууд, райгүйсэдкомууд, колхоз, совхозуудай партийна организацинуудые энэ тогтоол уялгалба.

Газар һайжаруулха габшагай хүдэлмэриин ябаса тухай газетэнүүдтэ, телевидени болон радиогоор саг үргэлжэ харуулжа байха гэжэ республикын «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй редакцинуудта, Буряадай АССР-эй Телевидениин болон радио дамжуулгын комитедтэ даалгагдаба.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ һуралсал

СЕМИНАР, ХЭШЭЭЛНҮҮД

Партийно-ажахын эдэбхитэдэй районно һургуулиин нүүдэл хэшээл Түнхэн һууриида боложо үнгэрбэ. Предприяти, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдһөө гадна һургуулинуудай директорнууд эндэ уригдаһан байгаа. Энэ хэшээл эдир үетэнэй ерээдүйнгөө мэргэжэл шэлэлгэдэ зорюулагдаба.

Районой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша В. А. Степанов — «Ажалай хүмүүжүүлгэ — совет хүнүүдэй алишье талаараа дүрбэн тэгшээр бүридэн хүгжэлгын шухала арга нүхэсэл», районой хүдөө ажахын управлениин ахалагша экономист Р. П. Шобонова — «Ажалшадай экономическа һуралсалые, политическэ, мэргэжэлэй ба юрэнхы һуралсалай бэлэдхэлые нарижуулан һайжаруулга болон эдир үетэнэй мэргэжэлээ зүбөөр шэлэлгэ», «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ Ю. П. Седов — «Ахалагша классуудай һурагшадай ажалай, мэргэжэлэй бэлэдхэлые эрхилхэ талаар СПТУ, һургуули болон базова ажахын хамтын ажал ябуулга» гэхэ мэтэ темэнүүдээр элидхэлнүүдые уншабад. Тиихэдэ Түнхэнэй дунда һургуулиин директор Н. А. Тюменцев, Галбайн дунда һургуулиин директор Е. С. Бузаева, СПТУ-гай директор Г. Г. Дармаев хөөрэлдөөндэ хабаадажа, һанамжануудаа хэлэһэн байна.

КПСС-эй Түнхэнэй райком научна коммунизмын һургуулинуудай пропагандистнуудай хоёр үдэрэй семинар үнгэргэбэ. Эндэ гол түлэб дунда һургуулинуудай пропагандистнууд хабаадаа.

Түрүүшын үдэртэ семинарта хабаадагшад Хэрэнэй дунда һургуули ошожо, пропагандист Вера Михайловна Зверевагай хүтэлбэрилдэг полит-һургуулиин нээмэл хэшээлдэ байлсажа, һүүлээрнь һанамжануудаараа андалдаһан байха юм.

Хоёрдохи үдэрынь тэрэл һургуулидаа полит-информацинуудай яагаад үнгэргэдэгыень хараба.

Удаань пропагандистнууд КПСС-эй райкомдо сугларжа, теоретическэ конференцидэ хабаадаа. Ушарынь гэхэдэ, байгша һуралсалай жэлэй түгэсхэлэй хэшээлнүүд теоретическэ конференциин тухэл янзаар үнгэргэхэ ёһотой ха юм. Тиимэһээ тус конференци дээрээ полит-һуралсалые хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө һургуулинуудта тиимэрхүү конференцинүүдые эмхидхэхэ тухай хэлсээд, гол темэнүүдээр тодорхон элидхэлнүүдые шагнаба. Жэшээнь, Аршаанай дунда һургуулиин пропагандист А. Д. Дальбинова — «Үзэл сурталай-политическэ хүмүүжүүлгэ — научна үзэл бодолые, коммунис шэнжэ шанарые бүридүүлгын үндэһэ һуури», Далахайн болон Шэмхын дунда һургуулинуудай пропагандистнууд Ю. Б. Булгатов, Л. Н. Бобкова — «Һурагшадай, залуушуулай патриотическа болон интернациональна хүмүүжүүлгэ», Харбяатуудай болон Таһархайн дунда һургуулинуудай пропагандистнууд В. С. Агунов, К. Д. Балданов, — «Ажалай хүмүүжүүлгэ болон һурагшадай мэргэжэлээ шэлэлгэ», Жэмһэгэй дунда һургуулиин пропагандист В. А. Сотников — «Һурагшадай экономическа һуралсал болон хүмүүжүүлгэ», Хэрэнэй дунда һургуулиин пропагандист И. Б. Таряшинова — «Хуули ёһо мэдэдэг байхаар хүмүүжүүлгын удха шанар болон түхэл янзанууд» гэһэн темээр элидхэлнүүдые хэһэн байна. Түгэсхэлдэнь пропагандистнууд дүй дүршэлөө андалдаба.

Э. МАШУКОВА,
КПСС-эй Түнхэнэй райкомой парткабинедые даагша.

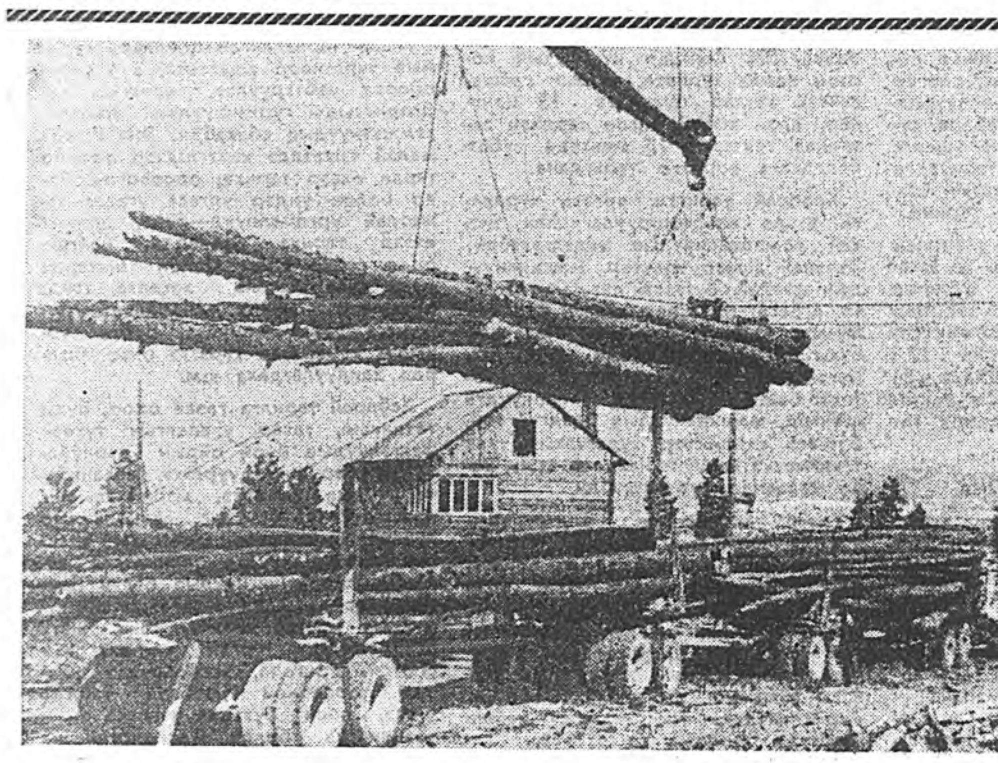

НЭГЭДЭЛ СООГОО ЭРХИМЛЭНЭ

Үглөөнэй 6 часта Хүрбын леспромхозой автогараж ерэхэдэмнай транспортна участогые даагша Виктор Федосеевич Ильиных планеркоё үнгэргэжэ байба. Энэ суглаанда хорёод жолоошод, слесарьнүүд, токарьнууд хабаадана. Урда халаанда хүдэлһэн жолоошод сүүдхэ соо хэр зэргэ хүдэлһэнөө тобшохоноор хөөрэжэ үгэнэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүү жолоошод КПСС-эй гэшүүд Юрий Андриянович Вахрушев, Ажалай Улаан Тугай орденто Владимир Николаевич Пелко, Николай Семенович Белых гэгшэд онсо оролдосотойгоор хүдэлнэ. Үнинэй, дүй дүршэлөөр баян жолоошон В. Н. Пелко Анатолий хүбүүнтэеэ нэгэ экипаж болоод хүдэлхэдөө, халаанайнгаа нормо 160 процент дүүргэнэ.

Леспромхоздо модо бэлэдхэгшэдэй 6 томодхогдоһон, нэгэ бага комплексно бригада тоологдоно. Бригадирнууд Виктор Ботясов, Валентин Мартынов, Сергей Лалетин, Геннадий Ивлев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг коллективүүд түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэнэ. Февраль һара соо Валентин Евтеевич Мартыновай хүтэлбэрилдэг мэдээжэ бригада 3882 кубометрэй орондо 5003 кубометр модо бэлэдхээ.

Леспромхозой доодо складта сүүдхэдээ 1500 кубометр модон асарагдана. Эндэ коммунис ажалай коллектив хүдэлдэг. Коллектив соо 16 хүн тоологдоно. Голодоһо гаргалгатай тэмсэгшэд Надежда Янзытова, Мария Варфоломеева, Александра Вахрушева гэгшэд ажалдаа шалгарна. Доодо складые ажалай ветеран, мастер Татьяна Ильинична Вахрушева хүтэлбэрилдэг юм.

— Манай коллектив февраль һара соо яһала амжалтатайгаар хүдэлжэ гараа. Түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэжэ, «Забайкаллес» нэгэдэл соо түрүү һуури эзэлээбди, — гээд Хүрбын леспромхозой директор Николай Николаевич Герасименко хөөрэнэ.

— Мүнөө бидэнэр түсэбтэ табан жэлэйнгээ дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые сүм дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оронхойбди. Манай үйлэдбэриин участок бүхэнэй коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые һайшаан дэмжэжэ, ажалайнгаа бүтээсые түсэбһөө гадуур нэгэ процент дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хахад процентээр нэмэжэ хямдаруулха гэһэн үндэр социалис уялгануудые абаад, бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлжэ байнхай.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Леспромхозой доодо склад; 2. 1-дэхи классай жолоошон, КПСС-эй гэшүүн Юрий Вахрушев; 3. Модо бэлэдхэгшэдэй томодхомол бригадын бригадир, Ажалай Алдар Солын II-дохи, III-дахи шатын орденуудай кавалер Сергей Иванович Лалетин.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

ҮНЭН СЭХЭ ХҮН

Үнгэрэгшэ жэлэй намар энэ хонишонтой түрүүшынхеэ уулзаа һэм.

Таряанай газар, тала дайда, ой модон эндэ тэндээ соохорлон шарлажа, ёһотойл алтан намарай шэнжэтэй боложо байһан үе бэлэй. Сүбэгтын урда, хойто хадануудай ташалангаар таряа хадажа, хурлажа ябаһан комбайнууд хуа тооһо татуулна. Тэдэнэй наагуур гол соохи хуряагдаһан кукурузын поли дээрэ үлэһэн набшаа намаа эдижэ сэнгэшэһэн олон үхэр, хонид бөөн-бөөнөөрөө бэлшэн харагдана.

— Бимбасу Батомункуевнагаймнай зуһалан тээ тэрэ байнал даа, — гэжэ «Пограничный» совхозой парткомой секретарь Б. Д. Дармаев талын дундахана харагдажа байһан набтархан гэр, хуһамаг хорёо тээшэ зааба.

Дүтэлжэ ерэхэдэмнай гэрэй хажуудахи сэргэдэ уяатай хара хээр морин, тээ саанань хаһаг тэргэ, хорёо соо хэдэн арбаад хонид байба. Нохойнуудайнгаа абяа үгэжэ, һаб-һоб гэлдэхэдэ, эзэниинь —нюдэндөө шэлтэй, бага харабтар шарайтай наһажаал эхэнэр гэрһээ гаража ерэбэ.

— Хонидоо адуулжа ябаһанаа сайгаа уугаад ошохоёо мэнэ һаяхан ерээд байгаалби. Таряан үшөө хуу хуряагдажа дүүрээгүй аад, тэдэнһээ ехэ холо ошохын аргагүй байнал, — гэжэ тэрэ мэндэшэлэлсэхэ зуураа хэлэнэ.

Удаань гэртэ орожо, хонишонтой ажал, ажабайдал тухайнь хөөрэлдөөбди. Энэмнай эгээл тэбхэр 25 жэлдэ эхэ хонидые харууһалжа байһан, тэрэнэй урда тээ долоо-найман жэлдэ Сүбэгтын фермэдэ түрүү һаалишадай нэгэн ябаһан хүн байба. Жэлһээ жэлдэ хурьга абаха, нооһо хайшалха түсэбтэ даабаряа, социалис уялгаяа заатагүй дүүргээд Хоёр отарhaa байха, нэгэнэйхиинешье үрэжүүлхэнь ганса хүндэ амархан бэшэ гэжэ мэдэжэ байбашье, үнинэй хонишон арсабагүй. Хэнэйшье мэдэһээр, үглөөниинь 4—5 часта бодожо, ототон болоһон хонидые илгаха, бэшыень бэлшээридэ гаргаад, хорёо соо үлөөһэнөө түргэн үрэжүүлхэ, үдэшэлэн тэдэнээ дахин барижа шалгаха, үрэжүүлхэ хэрэгтэй ха юм.

— Үглөөгүүр эртэ хонидаш элдэб һанагдаагүй байдал ушархал даа, гайхалгүй. Ходол хүнэй гар хаража, энэ тэрэ юумэ дутуу, энээниие тэрээниие үгэгты гэжэ сула эрижэ, ямбархажа байгаа һаа, холо ошохогүйш. Гол түлэб өөрынгөөл хүсэндэ найдаха баатай болохош. Бидэ ондоо хүндэ, баяд ноёдто ажал хэнэ бэшэбди. Эдэ бүгэдэ бултанаймнай, өөһэдымнай зөөри, харюусалгата ажалнай гээшэ лэ байдаг. 1983 ондошье гансахан Б. Б. Минжеевагай даадаг бригадынхид лэ «Пограничный» совхоз соогоо эгээл олон хурьга абажа түлжүүлээ гэхэ гү, али зуун эхэ хониин бүриһөө 100 хурьга томо болгоо юм. Иигээд ойрын нэгэн хоёр жэлһээ наһанайнгаа хүндэтэ амаралтада гарахаяа байбашье, тэрэ ажалиин хүндэ, хүдэлөөб, хүрөө болоо, эсээб сусааб гэхэ мэтэ гомдолой нэгэшье үгэ дуугарнагүй. Хэлэхэ, хөөрэхыень шагнажа һууhадаа, энэ хүн хайшан гээл һаа ажалаа һайнаар бүтээхэб, ажахыдаа туһалхаб гэжэ бүхы һанаа сэдьхэлһээ оролдожо ябадагыень ойлгохоор болоно.

Үнгэрһэн намаршье тэрэнэй өөрынгөө отарын харууһалдаг хонидые искусственна аргаар үрэжүүлжэ, тон сүлөөгүй байхадань отделениие эрхилэгшэ Б. Н. Найданов зоотехник Н. В. Цыбиков хоёр ерээд, иигэжэ хэлэбэ:

— Бимбасу Батомункуевна, баһал туһалха болоолта даа. Техник-үрэжүүлэгшэднай дуталдана. Энэ хүршэ Мария Аюшеевагай хонидые үрэжүүлэлсыт гэжэ гуйхаяа һананабди.

доо һайнаар илгаад үгэг лэ даа. Хампаад үрэжүүлнэ бээзбди. Яараагүйдэ аргагүй. Сагынь алдагдахаяа байна ха юм, — гэхэһээ ондоо олон юумэ хэлэбэгүй.

Тиигэжэ тэрэ 25—30 хоног соо хоёр бригадын 1000 һайса гаран эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлээ һэн.

Нүхэр Минжеевагай бригадынхид гэжэ дээрэ хэлэхэдээ, бага үлүү гарган алдаал хабди. Үнэндөө нёдондо хурьгадай эгээл олоороо абтаад байха үедэ энэ хүмнай олохон хоногто отарадаа гансаараа шахуу хүдэлхэ баатай болоо бшуу. Хоёрдохи хонишониинь гэнтэ үбшэлөөд, нэгэ хурьгашан дутуу үгтөөд нимэ юумэн болоһон байгаа. Саг соонь хүниие оложо табиагүй дээрэһээ совхозой дирекци, ажахын, отделениин зооветмэргэжэлтэд эндэ зэмэтэй ааб даа.

Гэбэшье иимэ шахардуу байдалай тохёолдоходо Бимбасу Батомункуевна үлүү ехэ мэгдэжэ, оог һүхиргэ болоогүй, ухаа мэдээ таблагүй, хамаг арга хургыень оложо, нэгэшье хурьга гарзалуулангүй гарасалдаа һэн.

— Мал хаража байхагүбэ,—гэжэ тэрэ даруухан хэлээ бэлэй.

— Бимбасудаш үхибүүдынь ехэ туһалалсадаг лэ даа. Тэдэнь ажалша бэрхээр, бороор һураһан хүбүүд, басагад агша, — гэжэ нютагайнь нэгэ хүн хэлэжэ байгаа һэн.

Энэмнай долоон үхибүүдые хүмүүжүүлжэ байһан үнэр баян булын эхэ юм. Шэнэ-Хорёо басаганиинь арбадахи класс дүүргээд, Москвада уран зурагай һургуулида һурана. Хандажап хүбүүниинь Совет Армиин сэрэгэй алба дүүргэжэ ерээд, үнгэрэгшэ намартаа комбайнерай туһалагшаар хүдэлжэ, таряанай ургаса хуряалгада хабаадалсаа. Мүнөө эжыдээ туһалалсана. Үшөө табан үхибүүдынь нютагайнгаа дунда һургуулида һуранад.

Бимбасу Батомункуевна Хуушан Худаг гэжэ газарта хонидоо үбэлжүүлжэ байнхай. Байра байдалынь яһала һайнаар тухеэрэгдэнхэй, хонидойнь хашаа эртүүр һэльбэгдээд, заһабарилагдаа, дулаалагдаа. Үнгэрһэн намарай урин дулаанда хонидоо адуулхынгаа забһарта ахалагша хонишон өөрөө тэрэнэйнгээ хана хаяаень шабаа. шэглээ юм. Үбһэ тэжээлшье

УРАН ГАРТАЙ ЗАГАҺАШАН

Ажалай Алдар Солын III шатын орденой кавалер Владимир Степанович Коваленкые яруунынхид һайн таниха.

Володя хүбүүнэй загаһашадай бригадын гэшүүн боложо, ажалайнгаа намтар эхилһэнһээ хойшо нилээд саг үнгэршэбэ. Даалгагдаһан ажалдаа нарин нягтаар, эзэн ёһоор хандахыень обёорһон аха нүхэдынь механизаторай мэргэжэл шудалхыень дурадхаа бэлэй. Уданшьегүй 6-дахи СПТУ дүүргэһэн хүбүүнэй түрэл коллективтээ бусахада, мүльһэ үрэмдэдэг шэнэ машина ерэнхэй байгаа һэн. Теэд тэрэниие хүдэлгэхэ тусхай түхеэрэлгэтэн трактор хэрэгтэй байшоо.

Үшөө албанда ябахадаа Владимир оньһожоруулгын талаар һанаамгай, энэ тэрэ техникэдэ өөрынгөө һанал бодолоор бүтээһэн зүйлнүүдые табижа хабсаргадаг һэн. Тиимэһээ уралан нарижуулагша гүүлдэг бэлэй. Механик И. Баширов, жолоошон В. Залуцкий, загаһашан В. Коваленко гэгшэд мүльһэ нүхэлхэ машиные өөһэдынгөө хүсөөр зохёон хабсаргаха гэжэ шиидэһэн юм. Үнишье болонгүй загаһашад мүльһэ нүхэлдэг техникэтэй боложо амараа бэлэй. Мүльһэ соолодог машинань «Байкалрыбпром» нэгэдэлдэ һайшаагдаа юм.

Нүхэр В. С. Коваленко ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг, ажалшадай депутадуудай Яруунын районно, Нарһатын сельсоведэй депутадаар оло дахин һунгагдаһан намтартай.

Һоммунист Коваленкын хүдэлдэг бригадынхид арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Э. БУДАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ҺААЛИЯА ДЭЭШЭЛҮҮЛНЭ

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн Улаан-Үдын районой «Маяк» колхозой һаалишад горитойхон амжалта туйлана. Үбэлэй һарануудта һү ехээр һаахын тула дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан эндэхи һаалишад һү һаалияа нилээд дээшэлүүлһэн байна. Илангаяа февраль һарада, мүн мартын түрүүшын хахадта үнеэдэйнь һү шэмэ эрид нэмээгдээ. Колхоз дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ эрхимлэдэг Десятниковай һаалиин фермын коллектив урда мэтэ эрхимлэнэ. Тиихэдэ Бурнашевой фермын һаалишад һү һаалияа нёдондо-нойхиһоо горитойгоор дээшэлүүлжэ шадаа.

Десятниковай һүнэй комплексын түрүү операторнууд Т. М. Степанова, А. П. Степанова, П. К. Гордеева гэгшэд онсо эрхимлэнэ. Урдандаа һаалишанаар олон жэлэй туршада ажаллажа дүршэлтэй болоһон эдэнэр мүнөөшье жэншэдгүй шалгарна. Дурсагдагша һаалишад нёдондо үнеэн бүхэнһөө 1806 килограмм һү һаагаа һэн.

Бурнашевой һаалиин фермын үнинэй һаалишад Васса Ивановна Соколова, Анна Федотовна Чистякова, Ирина Гурьяновна Гуслякова, Зинаида Ивановна Бадагкова гэгшэд хамагһаа ехээр һү һаажа шалгарна. Мүнөө колхозой һаалиин фермын, комплексын һаалишад, операторнууд байгша ондо һү үйлэдбэрилжэ гүрэндэ тушааха түсэбөө сүм дүүргэхээр бүхы хүсэеэ, мэргэжэл шадабаряа элсүүлэн ажалланад.

А. НАГАСЛАЕВ.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ТҮСЭБ ЗААТАГҮЙ БЭЕЛҮҮЛЭГДЭХЭ ЁҺОТОЙ

Энэ жэлэй эхинһээ республикымнай колхоз, совхозууд гүрэндөө 249.400 центнер һү тушаажа, байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбэй дүүргэлтые 83 процентдэ хүргэбэ. Хяагтын, Түнхэнэй, Хэжэнгын районуудай һүнэй фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ яаанад.

Ажалайнгаа эмхидхэлые һайжаруулһанай, социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ шадаһанай ашаар Захааминай, Прибайкалиин, Сэлэнгын районой малшад һүүлэй арбан хоногой туршада гүрэндэ һү тушаалгаяа дээшэлүүлһэн байна.

Гэбэшье Загарайн, Зэдын, Хойто-Байгалай районуудай һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн арбан хоногой туршада һү һаалгаяа доошолуулаа. Мүн энэ талаар Яруунын, Кабанскын, Хурамхаанай, Баргажанай, Улаан-Үдын районуудта бии байгаа арга боломжонууд гүйсэд хэрэглэгдэжэ шадагдаагүй дээрэһээ нёдондо жэлэй энэ уеынхиһээ сагаан эдеэн багаар абтаа.

Һүүлэй үедэ Прибайкалиин райондо һү үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ анхарал хандуулагдажа, һүнэй фермэнүүдэй коллективүүдтэ эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри һайжаруулагдажа байнхай. Ажалша коллективүүдтэ арбан хоног бүхэндэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдоно. Үнгэрһэн һарын туршада мүрысөөндэ илагшын тоодо «Ильинкинский» совхозой Покровкын фермэ оролсоо бэлэй. Тус фермын коллектив һү һааха даабаряа 130 процент, гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө 118 процент дүүргээ һэн. Эндэ малда тэжээл буйлуулжа үгэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Һая тугаллаһан, һү ехээр үгэдэг үнеэд үдэртөө гурба дахин һаагдана. Харин тиихэдэ тус совхозой Ильинкэдэхи һүнэй фермын байдал тад ондоо. Эндэ һаагдажа байһан үнеэн бүриһөө оройдоол 5,4 килограмм һүн абтана. Юундэб гэхэдэ, шэмэтэ тэжээл малда таһалдуулжа үгтэнэ. Һү ехэтэй үнеэдые һаянайл үдэртөө гурба дахин һаажа захалаа.

Һүүлэй дүнгүүдые согсолон харахада, республикымнай олохон ажахынуудта һүнэй шанар һайжаруулха хэрэгтэ анхарал багаар хандуулагдана. Жэшээлбэл, Прибайкалиин районой «Прибайкалец» колхозой, «Ильинкинский» совхозой зарим фермэнүүдтэ һүнэй лабораторинууд хүдэлгэгдэнэгүй, тоһолиг һү тушааха тэмсэл үргэнөөр ябуулагданагүй.

Тиимэһээ мүнөө үедэ һүнэй фермэ бүхэндэ һү хүргэхэ түхеэрэлгэнүүдые толхохо, лабораторинуудые хүдэлгэхэ гээшэ шухала удха шанартай хэрэг болоно.

Байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула һүнэй фермэ бүхэндэ малай тэжээл буйлуулжа үгэхэ, һү ехээр үгэдэг үнеэдые үдэртөө гурба дахин һааха, ажахы доторхи хэрэглэмжэдэ һүнэй гаргашые бага болгохо зорилгонууд шиидхэгдэхэ ёһотой.

Мүнөө, үнеэдэй олоор тугаллаад байһан үедэ, һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлхэ арга боломжонууд бии. Үбэлэй һарануудта һү ехээр һаажа, түсэбтэ даабаринуудаа, абаһан социалис уялгануудаа заатагүй бэелүүлхэ гээшэ һаалиин фермэнүүдэй нангин уялга мүн.

А. ХАНГАЛОВА,
Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлтын ба шанарай талаар инспекциин гүрэнэй инспектор.

Гүрэндэ һү тушааха түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай 1984 оной мартын 20-ной мэдээн

Районууд	Түсэбэй дүүргэлтэ (проц).	1983 онойхитой сасуулбал (проц).
Хяагтын	97,6	120
Түнхэнэй	95	116
Хэжэнгын	91	123
Зэдын	88	109
Захааминай	85	106
Бэшүүрэй	84	103
Прибайкалиин	84	102
Мухар-Шэбэрэй	83	104
Улаан-Үдын	83	94
Загарайн	82	102
Сэлэнгын	80	100,5
Баргажанай	80	96
Хориин	79	103
Хурамхаанай	77	99
Кабанскын	75	97
Ахын	73	150
Баунтын	72	103,5
Хойто-Байгалай	69	88
Яруунын	69	93,5
Республика бүхыдөө	83	103

Совет орон дотор

РСФСР: УРГАМАЛАЙ АЙМАГЫЕ ХАМГААЛНА

СССР-эй Наукануудай академиин Алас-Дурна зүгэй научна түбэй Хабаровска комплексно эрдэм-шэнжэлэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэдэй табиһан ургамалай аймагые хамгаалха карта Доодо-Амарай болон оршон тойронхи газар дээрэхи ургамалые хамгаалха арга олгохо юм. Элдэб районуудай байгаалиин онсо илгаае мэдэхэ байхадаа проект табигшад промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин объектнүүдые, мүн харгынуудые таарамжатай газарта бариха болоно.

Тайгын хизаарай ургамал онсо шухаг. Жэшээнь, Аяно-Майска райондо табиин ондоо хоморой ургамал олдоһон байна. Эндэхи гайхамшагта байгаалиие хүнэй һандаахагүйн тула эрдэмтэд хожом баригдаха хэлэн арбаад заповедник болон заказнигай хилые тодорхойлоо. Нэн гүрүүн ашаглагдаха Амар мүрэнэй эрьедэхи болоч БАМ-ай Зүүн участогай зонын газарта онсо анхарал хандуулагдаба.

УКРАИНА: ЛЕНОЙ ПОЛИИН СОРТНУУД

УССРэй хара бэшэ хүрьһэтэ зонын хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай селекционернүүдэй бии болгоһон лен-долгунецэй «Мрия» («Мечта») гэжэ шэнэ сорт гектар плантаци бүхэнһөө бүри ехэ продукци абаха арга Украинын таряашадта олгохо. Житомирско болон Сумска областьнуудай ажахынуудта ургуулжа, бусад ажахынуудта тараахын тула үрэһэ хүрэнгын түрүүшын партинууд эльгээгдэбэ.

Энэ сорт ургаса ехэтэйгээрээ шалгардаг. Туршалгын поли дээрэ тэрэ гектарай 10 центнер ургаса үгөө гэхэ гү. али республика дотор дэлгэрһэн «К-6» сортһоо 1,2 центнерээр ехэ ургаса үгөө. Мүн шанарынь һайжаржа, бүхэ болон һайнаар ээрэгдэдэг утаһан абтадаг болсо.

«Мрия» бусад сортын ленһоо неделиин шахуу урид болбосордог, унадагтүй, үбшэндэ бэлээр нэрбэгдэдэггүй, оньһон аргаар хуряахада таарамжатай.

Үнгэрэгшэ жэлһээ хойшо эндэ таригдадаг болоһон «Украинский-1» болон «Могилевский» гэхэ мэтэ түргэн болбосордог бусад сортнууд энэ хабартаа баһал ехээр таригдаха. Тэдэнэй плантациин гектар бүриһөө хоёр мянга гаран түхэриг олзо оршо ородог гэжэ дүй дүршэл гэршэлнэ.

УЗБЕКИСТАН: СҮЛ ГУБИ ГАЗАРТА

Шуртанска газова комплекс дээрэ хүүгэдэй саад ашаглалгада тушаагдаба. Газ олзоборилдог газарһаа холо, Карши гэжэ областной түбтэ тэрэ баригдаа. Юуб гэхэдэ, комплексын бүхы хүдэлмэрилэгшэд ниишэ зөөжэ байча. Шуртанска газые вахтова аргаар олзоборилдог болохо гэжэ шиидхэгдээ.

Газ олзоборилдог газар-

ЭЙ ЦК-ГАЙ ПРОЕКТЫЕ
ҮН ХЭЛСЭНЭБДИ

ҮЙНГӨӨ ХАЛААНИИЕ БЭЛДЭНЭБДИ

болоһогодоо бүхы анхаралаа хандуулхын тула, һурагшадай эрхим һайн мэдэсэтэй, хүмүүжэл һайнтай байхын тула, **физкультурын, дуу хүгжэмэй, уран зурагай, гар ажалай хэшээлнүүдэй часнуудые предметнигүүдтэ** үгэбэл, эхин классай багшанарай хүдэлмэри ниилээд хүнгэржэ үгэхэ һэн. Мүн тусхай **сэбэр бэшэлгын хэшээлнүүдые үнгэргэдэг болоо һаа**, ехэ һайн байгаа. Мүнөөнэй хүүгэд ехэнхидээ муухайгаар бэшэдэг болонхой гэжэ һанадагби. Бэшэлгын хэшээл соо 5 минутын туршада сэбэрээр бэшэлгэдэ хандуулагдаха сагые багша бүхэн хүсэдөөр баримталдаггүй, харин программаяа дүүргэхэ зорилгонь гол шухала болошодог гэжэ һанахаар.

Предметнигүүд тусхай курсада һуража, эхин классуудай методикотой, бага хүүгэдэй психологитой танилсаһан хойноо дээрэ нэрлэгдээшэ предмедүүдые заажа эхилбэл, минии багшанарта орходоо мэргэжэл ехэтэй, хүүгэдые саашань һурган хүмүүжүүлгэдэ таһалгаряагүйгөөр нүлөөлхэ аргатай байха һэн.

Саашань проект соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, 9-дэхи класс дүүргэһэн хүбүүд, басагад ажалдашье, мэргэжэл олгодог һургуулинуудташье орожо болохо байна ха юм даа. Энээниие дэмжэхээр ба: а. Юундэб гэхэдэ, хүсэд һайнаар ном үзэхэшьегүй, саашаа һуралсалаа үргэлжэлүүлхэшьегүй аад, юрэдөөл, СПТУ, ГПТУ ошохогүйн тула һургуулидаа шагтагалдаад, 9—10-дахи классуудта үдэр эльгээжэ ябадаг һурагшад гүрэндэ ямар ехэ гарзэ ушаруулна гээшэб. 2 жэл соо тиимэ һурагшад арадай ажахыда хүдэлөөд, заочноор һуража, дунда һургуулияа дүүргэдэг байбал, тон зүб ха һэн.

Хүдөөгэй һургуулида ажалладаг классай хүтэлбэрилэгшын хүдэлмэри городой багшанарайхида орходоо һураггүй хүндэ гэжэ һанагшаб. Хотынгоо коллегинүүдтэл адли һурагшадаа дахуулаад, олон тоото кино, театрнуудта, музейнүүдтэ, паркнуудта, түүхэтэ газарнуудта, промышленна предприятинуудта һанаһан соогоо абаашаха бэшэш. Пионернүүдэй байшан, хүгжэмэй һургуули гэхэ мэтын эмхи зургаанууд һуурин бүхэндэ байхагүй, хүүгэдэй сүлөөтэй сагые һонирхолтойгоор үнгэргэхэ зорилготой нитын клубууд хүдөөдэ үгы ха юм даа. Харин классай хүтэлбэрилэгшэ болоод гээшэ һаа, эндэ бүхы нэрлэгдэһэн газарнуудай орондо өөрөө энэ-тэрэ юумэ һанажа, һурагшадаа зүбөөр хүмүүжүүлхэ гэжэ бүхы бэеэрээ оролдохош. Дуу дуулаха, хатарха, уран гоёор уншаха, зураха, бэшэхэ — хуу эндэ хэрэгтэйл. Алиниинеьшье шадахагүй һаа, бэедэ зоболон, хүүгэдтэшье һонин бэшэ.

Тиимэһээ **багшанарые бэлдэдэг училищи, институт болон университедүүд классай хүтэлбэриин хүдэлмэридэ студентнүүдээ дүрбэн тэгшээр һургажа гаргадаг гээшэ һаа, ехэл һайн байха бэлэй.** Энэ талаар Улаан-Үдын багшанарай 1-дэхи училищи һайн бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэдые гаргадаг гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Гэхэ зуура классай хүтэлбэрилгын ажал ехэ аад, түлбэринь тоншье бага гэжэ багшанар тоолодог. Тэрэ тон зүб.

Ажалда һурган хүмүүжүүлхэ асуудалда КПСС-эй проект соо ехэ анхарал хандуулагдана.. Энэ талаар хүдөөгэй һургуули, хүдөөгэй һурагшад яһала зарим тэды дүршэлтэй ааб даа.

Өөһэдынгөө Эгэтын-Адагай дунда һургуулиин жэшээ дээрэ абажа харахада, аяар үбэлһөө эхилжэ, колхозой правлени һургуули хоёрой хоорондо һурагшадай хүдэлмэриин түсэб-хэлсээн баталагдадаг.

1984 оной түсэбэй ёһоор, ажалай ба амаралтын лагерьта хабаадаха һурагшад 3000 хурьгадые 3 һарын туршада харууһалха, 150 тугал түлжүүлхэ, таргалуулха, 100 гаран һурагшад ноохо хайшалалгада хүдэлхэ, үбһэнэй звеногойхид 1000 центнер ногоон тэжээл бэлдэхэ гэхэ мэтын ажал бүтээхэ болоно. Һурагшадай халуун хүдэлмэриин үедэ багшанар, мүн дүй дүршэлтэй һурган хүмүүжүүлэгшэд ажалыень ударидаха, амаруулха, сүлөөтэй сагыень таарууугаар, һонирхолтойгоор эмхидхэхэ хэлсээтэй.

Һурагшаднай жэлэй дүрбэн сагта ажалтай холбоотой юм. Малай үбэлжэлгын үедэ класс бүхэн тус тустаа гүүртые, хонишодые шефтэ абанхай байдаг. Графигай ёһоор, тэндэ ошожо, ехэхэн ажалыень хэжэ үгэдэг, малай түл абалгадашье хабаададаг. Багаһаань нигэжэ ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэдэ, хожом ямаршье мэргэжэлтэй хүн болоо һаа, хүдэлмэриһөө тунхарихагүй, эмхитэй гуримтай, бэрхэл ажалшад болохо ёһотой.

Дунда һургуулияа дүүргэжэ гараһан хүбүүд, басагаднай олоороо колхоздоо үлэжэ, түрэл ажахыдаа ехэ туһа нэмэри хэдэг. Жэшээнь, 1983 ондо 30 һурагшад арбадахи класс дүүргээд, 21-ниинь нютагтаа үлэнхэй. Тэдэнэр тракторнстаар, һаалишадаар, тугалшадаар, хонишодоор булта амжалтатай хүдэлнэ.

Залуушуулые олоор хүдөөдэ үлөөжэ хүдэлгэхын тула «Победа» колхозой правлени (түрүүлэгшэнь Ч. Д. Дымчиков) горитойхон хүдэлмэри ябуулдаг. **Һургуули дүүргээд, колхоздоо үлэһэн залуушуулда һарын салин дээрэ 20 процент нэмэлтэ түлбэри түлэдэг. Хүбүүдэй сэрэгэй албанда ошоходо, нөөсэлгын кассада һара бүри мүнгэн оруулагдадаг, албала дүүргэжэ бусахадань, 1000 түхэриг суглараад байдаг. Ерэмсээрээ, баһал колхоздоо хүдэлжэ эхилхэдэнь, кассада сугларһан мүнгэн дээрэнь нэмэлтэ болгогдон, нэгэ доро туһаламжын мүнгэн үгтэдэг юм.** Энэ хадаа материальна талань болоно. Харин **залуушуулые урмашуулан шэб шэнэ трактор, машина, техникэ үгтэдэг. Шэнэ бүлэнүүдтэ гоё һайхан гэрнүүд соо түбхинэхыень байрын ордер барюулагдана.** Эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуулганууд хадаа КПСС-эй ЦК-гай һүүлэй үеын Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, мүн СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана гэжэ ойлгосотой ааб даа. Гэхэтэй хамта залуу үетэниие ажалда дурлуулан, ерээдүйнгөө ажалай халаание бэлдэхэ гэһэн гол зорилго бэелүүлэгдэнэ бшуу.

Ц-Х. ЖАМЬЯНОВА,
Яруунын районой Эгэтын-Адагай дунда һургуулиин директорэй орлогшо, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник.

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной 50 жэлдэ

Георгий ДАШАБЫЛОВ

Дүрбэн мүртэй дүшэн шүлэг

1
Дуунайм дүрбэн мүр бурьялаа,
Дүрбэн зүг руу ниидэн ошоо.
Дүрбэн горхомни дүүен харьялаа.
Дүрбэн орьёлни огторгой тулашоо.

2
Жэлэй дүрбэн сагай һалхин
Жэгдэ үлеэнэ дүрбэн зүһөөм.
Дүрбэн тэнгэриин мүшэд дахин
Дэнгээ носооно дүрбэн тээһээм.

3
Дүрбэн жэлдэ дайн улаабхилаад,
Дүрбэн жэлдэ адхараа шуһан.
Дүрбэн хүбүүдээ эхэнь мордохуулаад,
Дүрбэн саарһа абаа юм барһан.

4
Дүрбэн хүлтэй аад, морин бүдэрнэ.
Дүрбэн зүгһөө аюул ерэнэ.
Гурбан аханарынь хубияа бэдэрнэ.
Дүрбэдэхинь гуламтаяа сахин үлэнэ.

5
Тала дайдада дүрбэн дутуу:
Таляан нуурнууд хабхаггүй сайна.
Хүтэл хаданууд бүһэгүй—хитүү,
Хүхэ тэнгэри тулгагүй байна.

6
Манай талада дүрбэн һайхан:
Мандагша наран, һолонгын улаан,
Дуулим нугын сэсэгтэ майхан,
Дурлаһан басаганай нюдэн дулаан.

7
Эрдэм бэлигые оролдожо олодог.
Эрын хүсэлые зорнгоор олодог.
Элдин жаргалые тэмсэлээр олодог.
Энхэ дурые сэдьхэлээр олодог.

8
Далайдал түн сэдьхэлтэй гэһэмни,
Балай уһан шалбаагшуу байба.
Бүргэдтэл шэн зориттой гэһэмни,
Бүргэд гүйһэн шандаганшуу байба.

9
Дайгүй амгалан тэнюун сагта
Дайда талые сэсэгүүд хушадаг.
Дайнай улаабхилан эхилһэн газарта
Дариин утаан бүтэдые хушадаг.

10
Хазаарта моринойнгоо хурдан гүйхые
Хадын харгыда шалгажа үзэхэш.
Хани нүхэдэйнгөө үнэн сэхые
Хара зоболон, үбшэндэ мэдэхэш.

11
Гунхажа мушхарһан модон муу.
Гутажа байһан мяхан муу.
Хайража эхилһэн үнеэн муу.
Дайража хэлэһэн хүн муу.

12
Жаран жэлдэ ажаһуугаа.
Жаран хабарай уһа уугаа.
Жаалда ехэ, жаргал үзөө гү?
Жаргал гээшэ юун бэ? Хүсөө гү?

13
Булагта бог шорой бү оруула —
Бусаха, ерэхэдээ уугдаха байха.
Бууралай үгэ шагна, дуула —
Буруу, зүбые үзэһэн лэ байха.

14
Жэргэмэлтэ талада түрэжэ угтаа,
Жэмэсэйнь хүсөөр энэ болоош.
Жэгтэй теэд: түрэл нютагтаа,
Жэлдээш бэшэ, ошоногүйш оройш.

15
Хүн гэһэмни, айбала байба.
Хүсэн гэһэмни — хооһон тулам.
Сэдьхэлтэй гэһэмни, һүхэ далайба.
Сэсэн гэһэмни, галзуурба улам.

16
Талын табан тарган тарбаган
Тарганһаа боложо шонодо барюулба.
Талханай һайнние эдиһэн азарга
Таргандаа диилдэжэ урилдаанһаа
гаргуулба.

17
Замагтай нуур загаһатай гэлсэдэг.
Захын модон гэшүүһэлиг байдаг.
Залхуу хүн үглөөдэр гэдэг.
Залгиха дуратай аилаар зайдаг.

18
Үглөөгүүр мандаһан улаан наран
Үдэшэ бүхэндэ заатагүй жаргана.
Үлдэжэ тулиһан зон баран
Үлөөдэһэн гэнгүй, талхаа гамнана.

19
Ангууша нохойдо хаб хусана.
Алдартай нүхэртэ хобуушан хусана.
Ардагай һайнда ээд олошорно.
Азатай бүлэдэ аилшад олошорно.

20
Дууллаһаар үглөөгүүр гараа һэн.
Уйлаһаар мүнөө гэртээ бусаба.
Хүшэр орёо даа энэ наһан,
Хүнэй хара хүлыень тушаба.

21
Маара маараһаар мал болобо.
Даара даараһаар үхэл олобо.
Һуу һууһаар сонсо болобо.
Һура һураһаар эрдэм олобо.

22
Агтабша үзөөд, хүлэг, бү хүхи,
Аласай дабаан үшөөл олон.
Алдартай болоод, нүхэр, бү хүхи,
Арадай хүбүүд үшөөл олон.

23
Сэлмэгхэн үүрээр түрөө бэлэйш.
Сэдьхэлтэй эхын хүбүүн бэлэйш.
Сэгнэжэ шадангүй энэ болоош.
Сэржэмэй охиндо «жаргал» олоош.

24
Дуулимхан энэ дэлхэйдэ
Дуушал хүбүүд ябалаг байна.
Дуулахын тулада хэзээдэ
Дуушал сэдьхэлтэй түрэхэ байна.

25
Юртэмсын жама ёһо жэгтэй.
Юрэдөө, тэрэниие ойлгохо хэрэгтэй.
Талын буряадай хүбүүн хадаа
Талын сэдьхэлые бү һандаа!

26
Жэргэмэлэй дуун үглөөнһөө
замханагүй.
Жэгдэхэн талаяа магтана хаш угаа.
Үнэндөө тэрэ дуулана гү, али уйлана
гү?
Үндэгэтэй уургайень анзаһан булаа.

27
Саһан дээгүүр минии мүрнүүд
Саашалан ошоно сэб сэхэ.
Энээн шэнгеэр шүлэгэйм мүрнүүд
Эндэ үлэһэй. Зүгөөр мүнхэ.

28
Үнгэрнэ дээгүүрни һүрэг галууд.
Үнинэй ерэнхэйб холын газарта.
Дулаан ороноо бусаба гүт, шубууд?
Улаан зүрхэмни үбдэбэ гантан.

29
Хабтагай Байгалай эрьеын гэрхэн,
Хараад шамай сэдьхэлни хүдэлбэ.
Байһан ээзэйш тогтошоо зүрхэн.
Байза, шагна! Дууниинь зэдэлбэ.

30
Морин хуураа гарыш наашань!
Модон гэрэйшни хүйтэниинь жэгтэй.
Хүтэлэй доһолтор дууладая саашань!
Хүхижэшье, хүдэлжэшье шадаха
хэрэгтэй.

31
Жаргал бэдэржэ Жагар ороогүйб.
Жаргалантынгаа талада мал адуулааб.
Жааханайм нүхэр, шамай ойлгоогүйб.
Жаргал гээшэшни хажуудам байгаал.

32
Тэбэнэ зүүн жадаһаа аха.
Тэнэг хүн тэнгэриһээ аха.
Түлгэжэ ябангүй бусая, аха!
Түрэл нютагнай — уулатай Аха.

33
Түрэлөө алдаашые түймэр залгиха.
Угаа алдаашые уһан абаха.
Жэнхэни буряад хэлэн дээрээ
Жэгтэй һайханаар дуулалдая нээрээ!

34
Мэргэн ангуушанай һомон хурдан.
Үргэн нютагайм тайга уужам.
Шэбэнэжэ хэлэһэн хоб хурдан.
Шэнэлһэн гансым сэдьхэл уужам.

35
Сэлмэг үдэр миралан долгилһон
Сэнхир Байгалин, дэлхэйдэ гансаш!
Сэлеэнэй олонһоо шэлэжэ олоһон
Сэсэн инагни, дэлхэйдэ гансаш!

36
Эхын басагад ухаарбал,
Элдин жаргал эдлүүлнэ.
Эсэгын хүбүүд хатуужабал,
Эсэгын нэрэ нэрлүүлнэ.

37
Сэлгеэхэн Хэжэнгэ голни,
Сэдьхэл соогуурин урданаш.
Сээжэхэн улаан зүрхыем
Солгёон дуугаараа ургалнаш.

38
Һаруулхан сагаан Хэжэнгээ
Һанашоод мүнөө гүйлгэнэм.
Һаншагһаа сайһан эжытээ
Һанажал мүнөө үтылнэм.

39
Шүлэг соогоо дарууханби.
Хүлэг дээрээ шэрүүхэнби.
Гуурһаяа һэлмээршье һэлгэхэб.
Гуниглаад сэдьхэлээшье дэлгэхэб.

40
Дүрбэн тахатай хүлэгүүдни,
Минии ургада орогты!
Дүрбэн мүртэй шүлэгүүдни,
Дүрөө гэшхэн мордогты!

...Й ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ МАГТААЛТАЙ

...кодо һуудаг бүхы хүн зон тэрэниие һайн танидаг һэн гээ һаа, алдуу болохогүй байха.

Мүнөө почтоор асарагдадаг бүхы хэблэлэй, бэшэгүүдэй машинануудаар тараагдадаг болоод байхада, отделенинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй үсөөрүүлэгдээшье һаа, ажалай ветеран З. Т. Шамсудинова хуушан ажалдаа хүдэлһэн зандаа. Мүнөө тэрэ пенсиин, юрэ почто ба телеграфаар эльгээгдэһэн мүнгэ тараадаг. Ороһон лэ гэртэнь тэрэниие хүнүүд хүндэтэйгөөр хүлеэн абажа, баяр баясхалан хүргэдэг юм.

Олон жэлдэ нэгэл ажалдаа таһалгаряагүй хүдэлжэ байһан энэ нүхэр тухай гансал магтаалай үгэнүүд дуулдадаг юм.

...АНАЙ ХУБИТА

...хураал дээрэ эдэбхитэй байхые ажаглагшаб. Һаяхан болоһон ээлжээтэ суглаан дээрэ пенсионерка Цырендоржиева үгэ абажа, нигэжэ хэлээ һэн:

— Би арбан үхибүүнэй эхэ хүм. 20 аша, зээнэртэйб. Тэдэнэйнгээ сэнхир хүхэ огторгой доро сэнгэн, жарган өөдөө болохые хүсэнэб. Эб найрамдал манда эрхэ бэшэ хэрэгтэй. Эб найрамдалай түлөө һарынгаа пенсиие үгэхэмни, — гэжэ хэлэбэ. Тиин энэ нүхэрнай 53 түхэриг эб найрамдалай жасада оруулаа.

Пенсионер коммунистын һайн һайхан жэшээе даган, бусад олон пенсионернүүд өөрынгөө бишыхан нөөсэһөө шадалайнгаа зэргээр эб найрамдалай жасада мүнгэ оруулаа.

Ф. СТЕПАНОВ.

...Д ЖОЛООДОГШОДОЙ ХУБИТА

Февраль һарада машинист-инструктор Г. К. Собенниковой хүтэлбэрилдэг колонно 29 мянган киловатт-часһаа дээшэ электрын элшэ хүсэ алмаһан байна. Тус колонны түрүү машинист, арадай депутадуудай Кабанскын районно Соведэй депутат Н. В. Созыкин 632 килограмм дизельнэ түлишэ алмажа шадаа. В. Г. Иваньковой хүтэлбэрилдэг колонно 50 мянган килограмм дизельнэ түлишэ алмаад, депо дотороо эрхимлэжэ ябана.

Ашаанай поезднуудые жолоодогшод А. Ф. Плотников, В. Н. Васильев, А. М. Брагин гэгшэд тус тустаа 4020, 3196, 2662 киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмажа, социалис мүрысөөндэ түрүүлнэ.

С. БОГУСЛАВСКИЙ,
«Байкальские огни» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮД

«НЭМЭРИ БОЛОЖО БАЙГ ЛЭ»

Даша-Доржо үшөө залуухан хүбүүн ябахадаа, республикымнай ниислэл хото Улаан-Үдэдэ томо завод баригдана гэжэ дуулаад, тэндэ хүдэлхэеэ ошоһон юм. Тиигэжэ тэрэ слесарь болоһон түүхэтэй. «Эхин шатын һургуулитай, буруугай бэлшээриһээ гаража үзөөшьегүй, хүдөөгэй малшанай хүбүүн намда түрүүшээр заводто хүдэлхэнь бэрхэтэй һэн. Тиигэбэшье һаань, аха заха ород арадай шадамар бэрхэ хүбүүдэй хүтэлбэри доро заалгажа байжа, хүдэлмэришэнэй мэргэжэл шудалаа һэм», — гэжэ мүнөө пенсионер болоод байһан Даша-Доржо Лодоев хөөрэдэг. — Шэнэ мэргэжэлээрээ шууяса хүдэлжэ байтарни, дайн дажар эхилжэ, цехээрээ тусхай захилнуудые хэжэ эхилээ һэмди. Хэдэн сүүлхээр цехһээ гарангүй хүдэлдэг үе байгаа. Илалтын туйлагдаһанай һүүлээр хүдөөдэ механизаторнууд хэрэгтэй болобо гээд, намайе Сэлэнгын район курсада ябуулаатна һэн, — гээд тэрэ хөөрөөгөө түгэсхэбэ.

Нүхэр Д-Д. Лодоевой трактор болон комбайн жолоодожо эхилһээр 38 жэл үнгэрөө. Тэрэнэй ямараар хүдэлдэг байһанние Эгэтын МТС-эй механизатор ябаһан хүнүүд, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хуушанай гэшүүд һайн мэдэхэ байха даа. Даша-Доржо гээшэмнай ажал хүдэлмэриин талаар бүхы наһаараа магтуулһан, бэрхэшүүлэй тоодо ябаһан хүн юм. Мүнөөшье «Улаан тула» совхозой малай гүүртэ, отаранuудай хоорондо мөөртэ «Т-40» түхэлэй трактораар гүйлгэжэл ябахыень харагшаб.

— Даша-Доржо, юунэй урда гараха гэжэ иигтэрээ хүдэлэгшэбши. Пенсидэ гараа хадаа амархада яадаг юм? — гэхэдэ:

— Дандар Очирович, битнай гараа хабсараад минии һуужа шадахагүй байналби даа. Эхэнэр хүн һаа гэрэйнгээ ажал хэжэ,һамааржа байха юм ааб даа. Эрэ хүндэш дорьботойл һаа, ажал хэжэ ябаашань дээрэ байна. Олоной хэрэгтэ бишыханшье нэмэри боложо байг лэ.

Нэгэ наһаараа ажал хэжэ һурашаһан хүнүүд иимэрхүүл байхаяа һанадаг гээшэ. Бодомжолоод үзэхэдэ, минии һууһанһаа, хүдэлжэ ябаашань дээрэл хаш даа.

Д. ШИРАБОН,
хүдөө бэшэгшэ.

ТАСС — АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

...МЕРИКАН УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ КОНФЕРЕНЦИ

...дулдыдаһан бүхы юумэ хэхэ гээшэ уран зохёолшодой уялга, харюусалга болоно». Совет болон американ уран зохёолшод үгэ хэлэхэдээ, уласхоорондын харилсаанда хүсэ хэрэглэлгые эрид шууд буруушааһан байгаа. Энээнтэй дашарамдуулагдан, ядерна дайнай бүхы хүн түрэлтэндэ ямар ехэ аюултай байһан тухайнь бүхы хүнүүдэй ойлголгодо уран зохёолшодой ажал ябуулгын үүргэ нүлөө үзүүлхыень туйлаха гээшэ литературын гол үүргэ болоно гэжэ тэмдэглэгдээ.

Американ болон совет уран зохёолшод олон тоото асуудалнуудаар өөһэд өөһэдын хараа бодолтой гээшэ. Зарим ушарта тад илгаатайшье байдаг. Гэбэшье эб найрамдалые сахин хамгаалха, ядерна дайнай аюулые сараха шухала байһан тухай асуудалнуудаар нэгэн адли һанал бодолтой байба гэжэ совет делегациие хүтэлбэрилэгшэ Н. Т. Федоренко ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ. Гансал мэдүүлгэнүүдээр, конференцинүүдээр дайе зайсуулан сараха аргагүй байһыень уран зохёолшод һайн ойлгоно. Тиимэһээ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха ба хорооха талаар шэглүүлэгдэһэн тодорхой алхамуудые хэхэ шухала гэжэ энэ уулзалгада хабаадагшад тэмдэглээ гэжэ совет делегациие хүтэлбэрилэгшэ хэлэбэ.

ГАР ТАБИГДАА

ГАВАНА. Хоёр оронои хоорондохи худалдаа наймаанай, экономическа, эрдэм, техникын харилсаае үргэдхэн хүгжөөхэ тухай хэлсээ Куба болон Аргентинэ баталба. Кубын гадаадын худалдаа наймаанай министр Р. Кабрисае, эндэ ерээд байһан Аргентинын делегациие толгойлогшо, Аргентинын Экономикын министерствэдэ худалдаа наймаанай асуудалнуудые эрхилдэг гүрэнэй секретарь Р. Камперо документнүүдтэ гараа табиһан байна.

Гар табигдаһан хэлсээнүүдээр сэдьхэлээ ханажа байһан тухайдаа делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлхэ зуураа, тэдэ хоёр ороной хоорондохи харилсаае бэхижүүлгэдэ, бүхы Латиин Америкэдэхи байдалые гуримшуулгада нүлөөлхэ байна гэжэ тэмдэглээ.

США-гай ПОЛИТИКЫЕ ЭРИД БУРУУШААЛГА

МОНРЕАЛЬ. Латиин Америкэдэхи байдалай асуудалнуудаар эндэ боложо дүүрэһэн уласхоорондын конференцидэ хабаадагшад Рейганэй захиргаанай булимтархы, дай жүрсөдэһэн политикые эрид буруушааба. Хүнэй эрхэнүүдэй талаар Латиин Америкын нэгэдэлэй зарлаһан энэ хуралдаанай хүдэлмэридэ олон оронуудай нитын, политическэ ба шажанай мэдээжэ ажал ябуулагшад, эрдэмтэд, мүн уласхоорондын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд хабаадаһан байна. Түбэй Америкэдэхи түгшүүрилтэ байдалые политическэ аргаар гуримшуулгын хараа түсэбүүд, американ түбиин демократическа хүсэнүүдэй ябуулгануудые тааралдуулан табиха арга боломжонуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Конференцидэ хабаадагшад түгэсхэлэй деклараци баталан абахадаа, Түбэй Америкэдэхи байдалай түгшүүрилэй түлөө США-гай правительство гэм зэмэтэй гэжэ тэмдэглээ.

...УШААЛГЫН ЯБУУЛГА

...нүүдтээ 400 мянган хүниие нэгэдүүлдэг демократическа эхэнэрнүүдэй 18 эмхи тэрэниие үнгэргэхэ үүсхэл гаргаа һэн. Алас-Дурна зүгтэ США-гай сэрэгэй хүсые үргэдхэлгэ, ядерна буу зэбсэгүүдтэй американ корабльнуудай Японд ерэлгэ япон арадай аюулгүй байдалда уршаг тойсо татана гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ.

ЛИВАНИИЕ СЭРЭГЭЙ ХҮСӨӨР ХАШАНА

БЕЙРУТ Холбоото Штадууд болон Израиль Ливандахи байдалые политическэ аргаар гуримшуулхагүйе хүсэнэ, иимэ зорилготойгоор Ливаниие сэрэгэй талаар ехэтэ хашана, харшална. Национальна эблэрэлгын таһаар Лозаннада үнгэргэгдэжэ байһан конференцидэ хабаадагшадай Ливанда үнэн зүб, бата бэхи эб найрамдал хангахые оролдожо байхадань, Вашингтон болон Тель-Авив энэ орондо һүйдхэлтэ ябуулгануудаа улам эдэбхижүүлбэ. Сагаан байшангай захиралтаар США-гай 6-дахи флодой корабльнууд, тэрэ тоодо «Нью-Джерси» гэжэ линкор Ливанай эрье хүдар дахяад дүтэлжэ, томо буунуудаар, ракетнэ түхеэрэлгэнүүдээ амгалан тайбан һуурин тосхонууд тээшэ шэглүүлэн табиһан байна.

ХАРИЛСАА ХОЛБООН ТУХАЙ ХЭЛСЭЭН

МАНАГУА. Ажалшадай сандинист профцентр болон Португалиин ажалшадай бүгэдэ нитын конфедераци—национальна интерсиндикал харилсаа холбоо тогтоохо тухай хэлсээндэ гараа табиба. Хоёр ороной хоорондохи ажалшадай холбоо барисаае али бүхы талаарнь, хүгжөөхэ эб найрамдалай ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө арадуудай тэмсэлые дэмжэхэ шухала гэжэ документ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Никарагуагай болон Португалиин профсоюзуудай томо ехэ нэгэдэлнүүд империализмда, фашизмда, расизмда ба апартеидтэ эсэргүүгээр тэмсэдэг Азиин, Африкын болон Латиин Америкын арадуудтай һанал нэгэтэй байһан тухайдаа мэдүүлбэ.

ЛИВАН. Сагай үнгэрхэ тума ливандахи уршагта үйлэ хэрэгүүд элирүүлэгдэнэ. Кфар-Матта гэжэ тосхоной шэнжэ шарайнь мүнөө иимэ болошонхой. Энэ һууринай 117 үндэр наһатайшуул, эхэнэрнүүд болон үхибүүд алуулһан байна.

США-гай туһаламжаар Израилиин сэрэгэй хүсэнүүд Ливанда шуһата ябуулгануудые хэнэ.

АП—ТАСС-ай телефото.

ТОПИ

АЖАЛ хүдэлмэриhөө сүлөө сагтаа элдэб hонин наада зугаа эмхидхэжэ, бүлэ бүлөөрөө, үе-үеэрээ, хотон нютагаараа сэнгэдэг, хүхидэг ёho заншалнууд хэр угhаа хойшо арад бүхэндэ байhан гээшэ. Манай буряад арадайшье үг дамжан ерэhэн нааданууд hонирхолтой байдаг. Тэдэнние удхалан тайлбарилhан, тэдэнние амарха сагтаа баримталан эрхилhэн hонирхолтой ушарнуудhаа дурсалгануудые газетын уншагшад эльгээдэг. Энэ тон hайшаалтай зүйл гээшэ. Юуб гэхэдэ, үнгэрhэн үенүүдтэ эдлэгдэжэ, арад зоноймнай оюун бодолой, бэлиг шадабарини хүгжэлтэдэ бага бэшэ үүргэ дүүргэhэн элдэб нааданууд, удха hайнтай ёho заншалнууд гэхэ мэтэ үе сагай үнгэрхэ бүри арадаймнай ажабайдалай, түүхын алтан жасада үлэхэ ёhотойл.

Буряад орондо шатар наадана дэлгэрhэн тухай, нютаг нютагуудта түрэлхиин бэлигтэй буряад шатаршадай тодорhон тухай түүхын баян баримтатай, hонирхолтой мэдээсэл-зураглалнуудые Зүүн-Сибириин технологическа институдай багша, шатараар республикын арба дахин чемпион ябаhан Лубсама Аранзаевна Гармаева «Байгал» журналда, «Буряад үнэн» газетэдэ бэшэжэ, уншагшадые hонирхуулаа hэн. Гадна урда сагта, мүн совет засагай хүгжэлтын үе шатануудта нютаг нютагуудта дуулагдадаг байhан арадай дуунуудые олон нүхэд эльгээжэ байдаг.

Хори тосхондо ажаhуудаг ажалай болон дайнай ветеран нүхэр О. Д. Гасаранов «Шагайгаар наадаял!» гэhэн уряатай бэшэг соогоо: «Буряад зоной дунда анхан сагhаа дэлгэрhэн олон янзын наадан байгаа. Жэшээлхэдэ, номо харбаха, мори урилдааха, бүхэ барилдаха, мүн хониной шагайгаар наадаха гурим олон янзын байдаг», — гэжэ онсолон тэмдэглээд, зургаан янзын наада иигэжэ нэрлэнэ:

Шагай харбалга,
Шагай шагалзаан,
Түгэд буляалдаан,
Хонхо, бүхэ түүлгэ,
Шагай хонгордоолго,
Шагай шүүрэлгэ гэхэ мэтэ.

«Шагай наада үргэдхэжэ зоной дунда дэлгэрүүлбэл, пайн гэжэ hанагдаха байна. Мүнөө үедэ энэ наадан хомор болонхой. Шагайгаар наадаха гуримуудые газар бүхэндэ мэдэхэ, заажа үгэхэ үбгэд, хүгшэд байха бэзэ. Гадна hээр шааха, амаргал заалаха мэтын наадан зугаагай болодогые hанахада, hонин байдаг», — гээд нүхэр Гасаранов дурсан бэшэнэ.

ЯРУУНЫН районой Эгэтын-Адаг нютагта жэл бүри буряад арадай урданай

«ТҮҮРХЭЙ ТОГООГООР, ТҮГДЭРХЭЙ АЯГААР...»

наада зугаа эмхидхэгдэдэг гуримтай. Энэ hонирхолтой хэмжээ ябуулгада нютагай залуушуулhаа эхилээд үндэр наhатай үбгэд, хүгшэд хүрэтэрөө эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна.

— Энэшье жэлдэ тосхонойнгоо «үйлсэнүүдэй hайндэр» олоной хабаадалгатайгаар үнгэргөөбди. Нютагаймнай «Аялга» гэжэ фольклорно ансамблиин гэшүүд аялга, дуугаа шэнхинүүлжэ, энэ hайндэрые бүришье жабхалантай болгоо, — гэжэ Эгэтын-Адагай сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Бальжа-Нима Цыденович Цыренжапов хөөрэнэ. — Дунда hургуулиимнай багша, районой «Знание» бүлгэмэй гэшүүн С. Б. Банзаракцаевай атеизмын темээр лекци уншаhанай удаа, тосхоной гол түлэб табан үйлсын түлөөлэгшэд hайндэрэйнгөө мүрысөө эхилhэн байна. Программадань буряад арадай хатар, дуу гүйсэдхэлгэ, hээр шаалга, шагай харбалга, мүн гоё hайхан шэмэглэлтэй буряад хубсаhанай конкурс оносхогдоhон байгаа. Элэ бүгэдэдэ илагшад шагнал бэлэгүүдтэ хүртөө, магтуулаа.

Эгэтын-Адагайхидай энэ hайндэртэ хүршэ Эгэтэ, Мужыха нютагуудай түлөөлэгшэд айлшад боложо ерэhэн байна.

Буряад заншалай урдын hонирхолтой нааданuудай гурим мэдэхэ, элэбхи үүсхэлтэй аха, заха үбгэд, хүгшэд Эгэтын-Адаг нютагта олон даа. Тэдэнэй нэгэн, 76 наhатай үльгэршэ-дууша Рэгзэн баабай байха. Рэгзэн Эрдынеевич Эрдынеев залуу наhанhаа хойшо хуур, лимбэ, аккордеон дээрэ наададаг, нарагуу hайхан хоолойгоор арадай дуунуудые гүйсэдхэжэ, нютагайнгаа уран hайханай бүлгэмдэ олон жэл соо алдартай ябаhан юм. Гадна Рэгзэн Эрдынеевич сэдьхэлэйнгээ уран бодолоор уран шүлэгшье найруулдаг байха.

— Малша зоной ехэ найр дээрэ хэр угhаа хойшо эрын гурбан наадан болодог юм гээшэ hэн: «1). Номо харбалга, 2). Бүхэ барилдаан, 3). Мори урилдаан. Теэд тэрэмнай зунай hайхан сагта даа, — гээ hэн Рэгзэн Эрдынеевич.

Теэд мүнөө үбэлнай hаял ходоржо ядажа, урданайхяар hаа, хабарай эгээл хохин үе үзэгдэхэнь ха юм. Хайлаhан саhанай зарсажа хүроод, хагдан бэлшээрине хушажархихада, шэнэ түл түрэсын гаража эхилхэ энэ хаха — урдын малша зондо хэды ехэ бэрхэшээл асардаг байгааб? Үбэлдөөл ан бунхан амардаг байгаа гээшэ ха.

„ҮБЭЛЭЭ hүниин утаханда...» Буряад поэзиин эхи табилсагшадай нэгэн Бавасан Доржиевич Абидуевай тон мэдээжэ шүлэгэй энээхэн эхин мүр hанахадаа, Молон Хүндын адагта, хадануудай hугада шэбээлээд, үбэлэй ута hүниин зоргоор шэмээгүйхэн оршодог бага наhанайнгаа бишыхан тосхон-хотониие эжэлүүдгүй дурсалагби. Тинхэдэ, табяад онуудаар, манай үетэн гэр гэртээ шадаал hаа олон шагайтай байхые хүсэдэг, суглуулдаг бэлэй. Нүхэр Гасарановай нэрлэhэн шагайн зургаан янзын наадые билэ эдиршүүл палааха дээрэ табиhан дэнгэй гэрэлээр тордиhогүй наадажа, үбэлэй ута hүниин тэн болотор бахаа ханагша бэлэйбди. Тинхэдээ хурса харасатай, мэргэн харбасатайшуул тодорон hайшаагдадаг, булхай сохижо, буруу, зүбөөшье hамаржа алдадаг-забдадаг hүлэршүүл нааданhаа гаргагдажа, сухэрдэг, голхордог hааб даа.

Олон шагай үрижэ хаяжархёод, тэдээн сооhоо түрүүшын ээлжээндэ тон лэ дүтэ дүтыень, бэлэхэниинь хёрхоор адаглаhаар адаглажа, хонхыень хонхо тээшэнь, бүхыень бүхэ тээшэнь хумин hагад хуу шахуу алдангүй харбажа абадаг hүбэлгэн шагайшад олон hэн. Нэгэ hуурихаа нэгэ дүрөөр шагалзажа наадаха гээшэ ухибүүдые уян нугархай, хүдэлэсэтэйшье болгодог hэн ха.

— Яагааншье модо, шулуундал бархинижа hуунан лаа. Шагай хүдэлгэжэ бү орхи!

— Гар дорохиёо харахагүй, нюдөө үбэртэлөө гүш? — гэжэ шагалзааhан бидэнэрые үбгэд, хүгшэд гашайлдажа байгша hэн.

Үшөө тинхэдэ үндэр наhатай Жаргалай Сэжэб хүгшэнэй үльгэр онтохо шагнажа, үбэлэй hүниин утада үргэhөө сэлмэн hуухамнай юутэ бэлэй? Сэжэб хүгшэн гээшэ сээжын hонор бодолтой хүн байгаа. Тоо бодолгын дүрбэн үйлөөр тордиhогүй түргэн бодолго гаргажа гайхуулдаг байхаhаа гадна, «Гэсэрэй» юhэн hалаа — шүлэглэмэл туужые hайхан хоолойгоор, үбэлэй хэдэн hүни соо нютагайхидтаа сээжээр түүрээдэг, хэмгүй ехэ бэлигтэй бэлэй...

ТАЛЫН нуурай мүльhэн дээрэ таряагаа сохидог үе байгаа. Үбэлэй богони үдэр эбдүүсэжэ ажаллаад, үлэшэлэн Нуурайнгаа станда бусаhан таряашад түлүүрэй галда хубсаhа хунараа хатаажа ан бунхан амарха үедөө, анги можо болоод онтохо, таабари хэлсэжэ, үглөө эртын ажалтайшье hаа, ута hүниин зоргоор хүхилдэгшэ бэлэй. Уран найруулгатай таабаринуудые олоор мэдэхэнь гайхалтай hэн. Тайлбаринсень ухамайлжа, түргэн харюушье үгтэхэ даа. Тинигэhээр, бүдэрhөөр нэгэ можонь тулгардажа, элэг хошон наймаанай эрьесэдэ орожо, хүхэ наадан энеэдээр дарагдашадаг байгаа.

— Таабарияа таалгаhан таанадые наймаалнабди, — гээд нэгэнинь эхилхэдээ:

— Түүрхэй тогоогоор,
Түгдэрхэй аягаар,
hүбэгүй зүүгээр,
Үзүүргүй шүбгөөр..., —
гээд тоолажо захалха.
Холхиндог гуталаар
Хударгагүй хомуудаар...
— Үшөө, үшөө:
Дабталаагүй хажуураар,
Дабhалаагүй забаруухаар...,
— гэлдэжэ, дээрэ дээрэhээнь ларья табилдан, таабаринуулаа таалгажа тулгардаhан бусадаа дорой сэнгэй хаясаагаар «наймаалжа» хүхилдэгшэ hэн.

Урда сагhаа үг дамжан ерэhэн арад зоноймнай элэ мэтыншье зугаа наадан ажалша зоной амарха сагаа хүхюутэйгээр үнгэргэхэ hонин зүйл болодог байгаа гээшэл.

Б. ЖАНЧИПОВ.

УРАН ЗОХЁО[Л] ОЙН БАЯ[Р]

Буряад уран зохёолые ород хэлэн дээ лаар ехэ габьяатай, мэдээжэ уран зох новай түрэhөөр 70 наhанайнь ойтой, мүн эй арадай уран зохёолшо» гэhэн нэрэ зэр дашарамдуулан республикын Уран зохёол ло баяр ёhололой суглаан болобо. Ура холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Г то үгэ хэлэжэ, суглаа нээгээд. Буряадай ховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ үгэ үгэбэ. Буряад зохёолшодой номуудые шагшалта хүргэхын тула эсэшэ сусашан бэлигтэй, шадабари ехэтэй оршуулагшын ажал ябуулга, наhанайнь зам туша тогтоод, олониитын зүгhөө үнэн зүрх лан элирхэйлээ. Удаань М. Н. Степа арадай уран зохёолшын үндэр нэрэ зэр тухай Грамота суглаанда хабаадагшадай ташалган доро барюулба.

Ч. Цыдендамбаевай «Банзарай хүбүүн сараевай «Үүрэй толон» гэhэн романууд шуулhан, «Байгалай туужа», «Үүр хира дэг», «Түргэн гол дээрэ» гэhэн номуудые уншагшадай hайшаалда хүртэhэн, олондо Николаевич Степановые уран зохёол Ч-Р. Намжилов, А. Щитов, Ц. Галанов, поэт Ц-Д. Дондокова гэгшэд амаршалба заншалнуудай онсо шэнжые, ухаан сэдьх гоhон, залуу уран бэлигтэниие hурган хү хубитаяа оруулhан оршуулагшын, уран шанхи ажал ябуулгадаа амжалта түйлахы үреэгээ. Буряадай арадай поэт Н. Г. Да гын үгэ хэлэхэдээ, М. Н. Степановта, Нина Вениаминовнада, үри хүүгэдтэнь наhа хүсэбэ.

Түгэсхэлдэнь гүрэн түрын зүгhөө үн олгогдоhондо үнэн сэдьхэлhээ баясажа мэлүүлэ. КПСС-эй обкомой соёлой таhа Цыремпилов суглаанда хабаадалсаа.

ГУРБАЛЖ[АН] ГҮРЛӨӨ БАД[...]

Унинэй багша, уран зохёолшо, арадай ах Бадма-Базар Намсараевич Намсараев оньhо таабаринуудые зохёодог гэжэ мэдээжэ байг аман үгэдэ гурбалжан улхөө таабари-оньh байhан юм.

Жэшээнь, хоёр можо болоод, таабари асууха:

— Дэлхэйдэ гурбан улаан. Юун бэ?

Нүгөөдэ можынхид иигэжэ оньhон үгэ ёhотой:

— Жабартай тэнгэриин хаяа улаан, жа улаан, жаргалтай басаганай хасар улаан.

Нимэрхүү гурбалжан таабари-оньhон үгэ сарайн найруулhан оньhон үгэнүүдые то

АРЮУН
Арьялhан булагай уhан
арюун,
Аадарай hүүлээр агаар
арюун,
Бусалhан эдеэнэй дээжэ
арюун.

ХОНГОР
Үүлэгүй хүхэ тэнгэри
хонгор
Хөөрхэн хүүгэдэй нюдэн
хонгор,
Заhалаа гүйсэhэн гүйгөөшэ
хонгор.

СЭЛМЭГ
Бороогой hүүлээр тэнгэри
сэлмэг,
Урихан хүүгэдэй шаран
сэлмэг
hайхан hанаатын сэдьхэл
сэлмэг.

ТУНГАЛАГ
Байгал далайн уhан
тунгалаг,
Зунай үглөөнэй агаар
тунгалаг,
Залуухан басаганай хараса
тунгалаг.

СЭБЭР
Уран хүнэй бүтээл сэбэр,
Нарин айлай байдал сэбэр,
hайн нүхэрэй hэшхэл
сэбэр.

УРИН
Энхэргэн эжын гар урин,
Дулаарха байгаалиин
hэбшээн урин,
hайн хүнэй шарай урин.

Хиба хү[...]
Хужарта[...]
Аргалама[...]
Үргүүлhэ[...]
Үнэтэ аш[...]
hайбар[...]
Оньhон [...]
Олон хү[...]
Оро, бүт[...]
Анда ну[...]
Алтан [...]
Ажал хэ[...]
Холын а[...]
Зонтой в[...]
Зунай на[...]
Малша [...]
Зунай х[...]
Тинрэhэн[...]

СЭГНЭЖЭ hУРАХАЛ

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводто ахамад конструкторай орлогшоор хүдэлдэг Лев Иванович Одинцовтой танилсаа hаа, урмашан баясахат. Юуб гэхэдэ, Лев Иванович гол хүдэлмэридөө амжалтатай хүдэлхэhөө гадна уран зурагта ульhатай юм.

Постышевой нэрэмжэтэ пионернүүдэй байшанда ороо hаа, уран зурагай искусствын кружогой хүдэлмэрээр hонирхооройт. Эгээл эндэ кружогые хүтэлбэрилэгшэ Л. И. Одинцовтой уулзажа, «Дүлэн» гэhэн студиинь хүдэлмэри тухай мэдэсэтэй боломоор юм. Анхандаа эндэ удаан тогтожо хүдэлхэ хүтэлбэрилэгшэ олдодоггүй hэн. Амяраа таhалга, тусхай методическа литература үгы байгаа. Лев Иванович шадаха зэргээрээ хуу бүриндхөө, ородой уран зураашадай зохёохы ажал ябуулгые Лосекоhоо эхилээд Коровин хүрэтэр шудалаа бэлэй. Иигэжэ хэшээлнүүдые үнгэргэхын тула өөрын онол шадабаритай, дүршэлтэй болоhон юм.

— Үхибүүдтэй яагаад хүдэлхэб? Зүб харилсаа олохо гээшэ тон шухала гэжэ hананаб. Гол эрилтэмни гэхэдэ, «хүдэлэгты, үшөө дахин хүдэлэгты» гэhэн удхатай. Саг үргэлжын, тэсэбэритэй хүдэлмэри хэрэгтэй гэжэ ойлгуулдагби, — гэжэ Лев Иванович хөөрөө hэн.

Түрэлхиин бэлигтэй үхибүүн студида ерэбэ гэлэй. Удаань уран зурагта шадабаригүйшье hаа, зуража hураха гэhэн ехэ хүсэлтэй хүбүүн ерэбэ. Яалтайб? Лев Иванович хоюулынь абадаг. Юуб гэхэдэ, «Дүлэндэ» ябахые хүсэгшэдтэ үүдэн хэзээдэшье нээлгэтэй бшуу.

— Бишыхан хүн эндэ ерээд, бодожо, хараhан юумэеэ өөрынхеэрээ ойлгожо hурана. Зохёохо, байгуулха, мэдэрхэ — иимэ хүсэл хүүгэдэй сэдьхэлые хүлгүүлнэ ха юм, — гэжэ хүтэлбэрилэгшэ хэлэнэ.

Үхибүүдые зуража hургаха гээшэ оршон тойронхи байдалда, юрын юумэндэ hонирхомоор зүйл оложо, саарhан дээрэ дамжуулжа шадахаар hургаха гэhэн удхатай гэжэ Л. И. Одинцов тоолодог.

— Түрэлхидтэ би ходо хэлэдэгби, 9 — 11 наhатайдань үхибүүдээ зуража hургагты. Энэл хаhада тэрэ хараhанаа, hанаhанаа юрэ зурадаг бэшэ, харин шадабаритайгаар зурахые оролдодог. Энэ шадабаряа олоогүй hаа, тэрэ уран зурагта дашуурхаа болидог,— гэhэн бодолынь манда мүн лэ сэнтэйгээр hанагдаба.

Николай Дудко, Сергей Вершинин, Чингис Бадиев, Игорь Катовщиков, Марина Юможапова, Даниил Алоев, Люба Нахоева болон бусад олон энэ студида ябаhанай удаа уран зурагай талаар тусхай дунда гү, али дээдэ эрдэмтэй болохоёо байна, зариманиинь болоошье.

Түрэлхидэй hанамжаар үхибүүд «Дүлэндэ» ябахадаа, нарин нягта байдалда, hанаhанаа бэелүүлхэ гэhэн хүсэлдэ, бэеэ дааңги, тэсэмгэй хүдэлмэридэ hурадаг.

Студиин гэшүүд пионернүүдэй байшангай ниитын ажабайдалда хүүгэдэй уран бүтээлэй выставкэнүүдтэ эдэбхитэй хабаададаг. Чингис Бадиевтай хөөрэлдэхэдэмнай, иигэжэ хэлээ бэлэй: «Манай студи» гэhэн сочинени бэшэгты гээ hаань, би нэн түрүүн Лев Иванович тухай бэшэхэ hэм. Лев Иванович манда hайнаар хандадаг, шогтой зугаатай хүн юм. Өөрынгөө ябадалые сэгнэжэ hурахаар заабари үгэдэг».

Л. И. Одинцов бүхы сүлөө сагаа ганса энэл студида зорюулдаг бэшэ юм. Тэрэнэй оролдолгоор городой hургуулинуудта уран зурагай выставкэнүүд эмхидхэгдэдэг.

«Дүлэндэ» ябаhан үхибүүн бүхэн заатагүй уран зурааша болохо бэшэ. Зүгөөр гоё hайханиие сэгнэжэ hурахал.

С. АНТУШЕВ.

МАНАЙ АЙЛШАН: ГРОССМЕЙСТЕР Ю. РАЗУВАЕВ

Шатар наада олоной дунда дэлгэрүүлэн хүгжөөхэ, бэлигтэй бэрхэ эдир шатаршадые элирүүлхэ зорилготойгоор ВЛКСМ-эй ЦК-гай болон СССР-эй Шатарай федерациин шиидхэбэреэр уласхоорондын гроссмейстер Юрий Разуваев хэдэн үдэр соо манай Буряад оронdo айлшалба.

Юрий Разуваев хадаа 1945 ондо Москвада түрэhэн, ниислэлэй М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ Гүрэнэй университедэй түүхын факультет дүүргэhэн юм. Тэрэ — уласхоорондын ба СССР-эй гроссмейстер мүн. Юрий Сергеевич Разуваев СССР-эй Спорткомитедэй Шатарай управлениин начальнигай орлогшоор, «Локомотив» бүлгэмэй Түбэй соведэй ахалагша тренерээр хүдэлдэг. Оронной түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хэдэ дахин хабаадаhан байгаа. РСФСР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын 1983 ондо Краснодарта үнгэргэгдэhэн түгэсхэлэй мүрысөөндэ тэрэ илажа гараhан намтартай.

Тинхэдэ Ю. Разуваев Венгридэ, Югославида, Швецидэ үнгэргэгдэhэн уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ илалта түйлаhан байна. Эртэ урдын энэ наадые үргэн олониитын дунда дэлгэрүүлхын тула Испаниин Коммунис партиин уряалаар тэрэ hаяхан тус оронdo оложо ерэhэн байгаа. Урда тээнь уласхоорондын гроссмейстер мүн лэ иимэ зорилготойгоор Кубын Республика соогуур аяншалаа hэн.

1979 ондо Ю. Разуваев «Буревестник» бүлгэмэй Түбэй соведэй суглуулагдамал командада оруулагдажа, Голландиин «Фольмак-Роттердам» клубай шатаршадтай наадахадаа шүүгээд, клубай командануудай дунда Европын чемпионой нэрэ зэргэдэ хоёрдохёо хүртэhэн байгаа.

Юрий Сергеевич бэлигтэй бэрхэ тренер байhаараа алдаршанхай. Тэрэнэй хүтэлбэри доро оронойнмнай суглуулагдамал команда Европын хэдэн чемпионадта хабаадахадаа, түрүү hуури эзэлээ hэн. Гадна 1974 — 1978 онуудта дэлхэйн чемпион Анатолий Карповай тренернүүдэй нэгэн байhан юм. СССР-эй Олимпийскэ суглуулагдамал командые hорилсоhон намтартай. Дэлхэйн экс-чемпион Михаил Ботвиннигэй hургуулида hуража байха үедэнь тэрэ Гарри Каспаровтай хүдэлhэн байна.

Дүрбэн жэлэй урда тээ ВЛКСМ-эй ЦК-гай шиидхэбэреэр манай республикада ерээд байха үедөө тэрэ Баргажанай районой эдир hурагша Баяр Доржиевай бэлигые элирүүлээ hэн. Мүнөө Баяр Москвагай спортивна 9-дэхи интернат hургуулиин 7-дохи класста hурана. Оронойнмнай шатарай бэрхэ теоретигүүд, спортын мастернууд М. Юдович, Б. Злотник гэгшэдэн хүтэлбэри доро эртэ урдын энэ нааданай нюусатай танилсажа байна. Хэн мэдэхэб, иигэhээр тэрэ манай республикаhаа шатарай түрүүшын мастер болохошье аалам?!

Ю. Разуваевай Буряад оронdo ерэhэн ушар шатарта дуратайшуулай ёhотойл hайндэр болобо. Юрий Сергеевич Баргажанай районой түбтэ, Ивалга тосхондо, республикын Министрнүүдэй Соведтэ, Буряадай геологическа управлениидэ үргэн ниитэ ажалшадтай, хүдэлмэришэдтэй, тобшолон хэлэбэл, шатар нааданда дуратайшуултай уулзажа, hонирхолтой лекцинүүдые уншаhан, эхэнэрнүүдэй ба эрэшүүлэй дунда шатараар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд тухай хөөрэhэн, суглараагшадай олон тоото асуудалнуудта харюусаhан, тэдэнтэй наадаhан байгаа.

Баргажан тосхондо 26 хүнтэй уулзахадаа, 20-ень шүүhэн, 5-тайнь тэнсэhэн, нэгэ хүндэ шүүгдэhэн байна. Илалта түйлагшамнай хэн бэ гэхэдэ, шатараар районой чемпион, hур харбалгаар спортын мастер Баяр Цыдыпов болоно. Ивалгада гроссмейстертэй урда урдаhаа хаража наадаха дуратайшуул үгы олон байшоо. Эндэ столнууд дээрэ 31 хюлгэ табигдаба. Гроссмейстер 23 партидаа шүүгээ, 8-тайнь тэнсээ.

hүүлшын үдэр геологическа управлениидэ hонирхолтой уулзалгын болоhоной hүүлээр тэрэ 27 хүнтэй наадаба. Гол түлэб газарай баялигуудые бэдэрэгшэд эндэ суглараа. Гадна хэдэн эдир шатаршад хюлгын саана hууба. Илангаяа онсо юумэниинь юуб гэхэдэ, Улаан-Үдын 58-дахи хүүгэдэй саадта ябадаг 6-тайхан Гена Будажапован эсэгэтэеэ ерэжэ, гроссмейстертэй хабаяа туршаhаниинь сугларагшадые hонирхуулаа. Столой саанаhаа арай-шамай харагдажа hууhан хүбүүхэн гурбан час соо наадабашье, болоёо алдажа, шүүгдэхэ баатай болоо. Теэд уласхоорондын гроссмейстертэй уулзалгань бишыхан Генын ухаан бодолдо удаан саг соо хадуугдаха байха.

Энэ үдэр Ю. Разуваев 13 хүнтэй тэнсэhэн, 14-ыень шүүhэн байгаа. Республикын ниислэл хотын 33-дахи hургуулиин 8-дахи классай hурагша Дарима Гуржапова, инженер Александра Симакова, Буряадай АССР-эй габьяата геолог Даши-Нима Цыренов болон бусад тэнсэгшэдэй тоодо оробо.

Бэлигтэй бэрхэ гроссмейстертэй уулзалганууд манайда эртэ урдын энэ наадые хүгжөөхэ байhаниинь дамжаггүй.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ю Разуваев сеанс наадажа байна.

А. ЧЕПАКИНАЙ фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо. «Гүйсэдхэлые хинан шалгаха» — түрүү бэшэг. «Полинууд тээшэ обозууд ябана»— Н. Дектяревой репортаж: «Республикымнай ажалай үдэр» — материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. Түсэбhөө гадуур нэгэ процент, хахад процентээр хямда. «Түсэб ю[...] нэгүйб?» — [...] статья. «Гекта[...] жэлые hайжа[...] лөө» — В. [...]тья.

Гурбадахи [...] «Ажабайдалаа[...] — Д. Ошоров[...] хоорондын м[...]

Дүрбэдэхи [...] «Театрта — [...] И. Сгибнева[...] лээмэнэй сэн[...] горницынэй [...] сэлнүүд, соно[...]

ХЭНИИНЬ ГРАМОТААР ШАГНАГДААБ?

Зарим нүхэдэй бэшэhэн юумэнүүд соо энеэдэтэй элдэб үгүүлэлнүүд, мэдүүлэлнүүд, hуури байраяа олоогүй үгэнүүд дайралдаха юм. Нэгэтэ газетынгээ удаадахи үдэрэй номер гаргаха гэжэ дежурлан, типографиин шэнэхэн шэрээр анхилhан хуудаhа уншажа hуубаб. Хүдөөгэй нэгэ районhоо бэшэhэн нүхэрэй материал соо иимэ мэдүүлэл уншагдаба: **«Бүхы туганнуудынь бүрин бүтэн тэнжэжэ, Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба».** Туганнуудые тэнжээhэн ажалшан тухай хэлэхэ гээд, автор бодожо hайса үзөөгүй дээрэhээ иимэ мэдүүлэл зохёоhон байна бшуу.

Баhа нэгэ иимэ мэдүүлэлые анхарагты: **«Үдэр hүнигүй хүнүүд тэршэгэнэжэ байдаг машиннануудта дададашадаг юм».** Энэ мэдүүлэл соо юунинь буруу байнаб гэжэ бодожо үзөө. Гол түлэб удханы ойлгосотойшье hаа, тон наряар шүүжэ үзэхэдэ, **хүнүүд тэршэгэнэжэ байдаг** болоно бэшэ гү? Үшөө **үдэр hүнигүй тэршэгэнэнэ.** Энэ юунhээ болооб гэхэдэ, хүнүүд гэжэ үгэ hуурияа олоогүй байна. Зүбөөрөө hаа, «Үдэр hүнигүй тэршэгэнэжэ байдаг машинануудта хүнүүд дадашадаг юм», — гэжэ байха байгаа.

«Халзан толгойтой малгайгаа гартаа барhан үбгэжөөл манине угтажа абаа hэн». Иимэ мэдүүлэл уншахадаа, хэнэйшье энеэдэhэн хүрэхэ ёhотой. Үгышье hаа, ойлгожо ядан, дала мүрөө хабшагад гүүлэхэ. Юундэ? «Толгойтой» гэжэ үгын хойно сэглэлтын тэмдэг-запятой табигдаагүй байжа, мэдүүлэлые гажа буруу удхатай болгоо. Запятойн табигдаhаншье байгаа hаа, түргэн дундаа уншадаг хүн **үбгэжөөл бэшэ,** харин **малгаинь халзан толгойтой** байба гэжэ ойлгохо болоно. Тиимэhээ: «Халзан толгойтой үбгэн, малгайгаа гартаа бариад, манине угтажа абаа hэн», — гэжэ энэ мэдүүлэл зохёогдохо байгаа.

Зорюуташье hанагдахаар бэшэ мэдүүлэлнүүдые хүн ярал дундаа гү, али хөөрэлдөөнэй малгаар зохёожорхидог гээшэ аабза. Бэшэгэй хэлэн гээшэ хөөрэлдөөнэй хэлэнhээ тон илгаатай байдаг ха юм даа. Тиимэhээ бэшэжэ байhан юумэнэйнгээ мэдүүлэл бүхэниие hайса шүүжэ үзэн, зүбөөр зохёохо гэжэ оролдохоор байна.

Буряад хэлэмнай баяншье, нугархайшье гэжэ олондо мэдээжэ. Хөөрэлдөөнэйнье, бэшэгэйшье хэлые нарин нягта, сэбэр байлгаха гэжэ оролдохо—бидэнэй уялга.

Ц. ДОНДОГОЙ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00— «Время». 9.35 — Үглөөнэй гимнастика. 9.50 — «АБВГдейка...». 10.20 — «Спортлотогой» 12-дохи тираж. 10.30 — «Дюнэнүүдэй ута харгы» (4-дэхи сери). 11.45 — «Эрхим эд бараа элбэгээр». 12.15 — «Песня остается с человеком». 13.10 — **«Илагшад». Фронтын нүхэдэй клуб. 51-дэхи Армиин ветерануудай уулзалга.** 14.40—14.55 — Забhарлалга. 14.55—**«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».** 15.10— «hонин хуби заяатай хүнүүд» гэhэн циклhээ. «Верность» — баримтата телефильм. 15.40 — «Ургамалнуудай ажабайдал». 16.25 — «Гэр бүлэ ба hургуули» —тележурнал. 16.55 — «Объектив». «Эхэ ороноо магтан дууланаб» гэhэн фотоконкурсын нээлтэ. 17.05 — **Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн.** 17.35 — Фигурна hолжоролгоор дэлхэйн чемпионат. Хоёр хоёроороо hолжоролго. Өөрын дуранай программа. Канадаhаа дамжуулга. 19.05 — **Дэлхэйн ядерна дайнда эсэргүүсэнэ. Совет болон американ эрдэмтэдэй конференци. Москва—Вашингтон гэhэн теле-хүүргэ.** 20.05 — «Хүдөөгэй туужанууд» гэhэн циклhээ «Шэнэ гэр толлолго» гэhэн баримтата телефильм. 21.00 — Фигурна hолжоролгоор дэлхэйн чемпионат. Эрэшүүл. Өөрын дуранай программа. Канадаhаа дамжуулга. 22.00 — «Время». 22.35— «Экранай мастернууд». СССР-эй арадай артист Н. Черкасов. 23.35 — И. С. Бах. «Чакона». 23.50 — hүүлэй hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Физкультурнигуудта зүбшөөлнүүд». 9.25 — Баримтата телефильмнүүд. 10.00 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 10.30 — «Аяншалагшадай клуб». 11.30 — «Бидэнтэй хамта хэ, бидэндэ адляар хэ, бидэнhээ hайнаар хэ». 12.30 — **Телевидениин Томско студиин программа.** 13.40 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.10 — Бултанай стадион. 14.40 — «Клавдия Шульженко тание урина...». 15.45— «Камера дэлхэй руу харана». 17.00 — «Танилсагты: хилын саанахи цирк». 17.30 — «Баримтата теле[...]

Улаан-Үдэ. [...] бүүдтэ — «З[...] — Буряад хэл[...] тагдаха. 18.55 [...] 19.05 — «Мана[...] бириин гүрэн[...] хоор».

Москва. 19.[...] рондын шэнж[...] Санын спорто[...] бок. 10 км. З[...] — «Би Стали[...] hанби» — б[...] 21.00 — «Ам[...] багашуул!», «[...] рибэ» — мул[...] «Элүүр энхэ б[...] дэлгэрүүлгын [...] — «Время». [...] Тургенев. «[...] теле-зүжэг. ([...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительст-ва—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95 отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Гос[ударственного] комитета Бурятской АС[СР по] делам издательств, полиграфии и [книж]ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Лени[на] Н-02374. Заказ № 69. Индекс [...]